Nr. 11 (65)

noiembrie 2016

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Victor Botnaru
La mulți ani!

Sumar

NINA ȘVIȚCHII
Carnavalul toamnei ... 1

ALEXANDRU SANDULEAC
Rolul interpretărilor în public în cadrul educației tânărului muzician ... 2

DIANA BALABAN
„Frumoase-s toamnele la noi“ ... 3

DUMITRU PĂSAT
Marele Lanț al Ființei ... 4

PAVEL POPA
Victor Botnaru – un rapsod de excepție ... 5

ELENA ȘESTACOV
Gheorghe Dimitriu – om al dialogului intelectual ... 7

ALEXANDRA ONICA
Eveniment de unire românească ... 8

VARVARA TIMUȚĂ
„Satule – Meleag natal, cu nuci bătrâni la hotar“ ... 9

ION BURUIANĂ
Sergiu Moraru – o atitudine exemplară față de creația populară ... 10

TATIANA BUTNARU
Sergiu Moraru – un filosof al poeziei populare ... 11

MARIA BORTĂ
Bibliotecă accesibilă – comunitate prosperă ... 13
O vizită de studiu la biblioteca publică Costești ... 13

CRISTINA STANCOV
Contribuția ansamblului la dezvoltarea aptitudinilor și capacităților elevului în clasa de pian ... 14

E. BURCIU
SNB „Un copil sănătos – un viitor asigurat prin digitalizare-continuă“ ... 15

GALINA GÂRJAV, ALIONA BUGA
La mulți ani Moldova! ... 16

SVETLANA GUMENCO
Din cartea toamnei aurii cad frunze roșii, arămii... ... 18

A. NECHIT
Internetul apropie generațiile ... 19

V. OXENTE
Biblioteca, mereu în actualitate, sub semnul credinței, dragostei de țară și de vatra natală ... 20

ALIONA TROCIN
Mânuțele îndemânatice ale dnei Ecaterina Verdeș din s. Cruglic, r. Criuleni ... 21

ION DORU
Revenirea la origini a lui Dimitrie Cantemir ... 22

MARIANA COCIERU
Arhiva de voci – promovarea modelelor culturale consolidate ... 23

EFIMIA ZAHARIA
Hramul satului Baurci-Moldoveni ... 25

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 11 (65) noiembrie 2016

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă, *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală*
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu, *Teleradio-Moldova*
Veronica Caraulan, *Direcția Cultură mun. Bălți*
Gheorghe Nicolaescu, *Cabinetul metodic al Ministerului Culturii*

Nr.	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2)	16
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori	16
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	16
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	16
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	8
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	12
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	12
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	12
13.	Registrul proceselor–verbale ale ședințelor secțiilor	12
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	12
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr.	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g.	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g.	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g.	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

ÎN ATENȚIA ABONAȚILOR!

1. *Toate materialele pentru publicare în revista Realități Culturale sunt acceptate doar în format electronic (nu manuscris), fotografiile calitative (nu din telefon mobil).*

2. **Conform Ordinului nr. 872 din 17 octombrie 2016 al Ministerului Educației al Republicii Moldova, cu privire la punerea în aplicare a Hotărârilor Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică nr. 167 din 07.07.16 și nr. 205 din 25.07.16**

Se aduc la cunoștință Hotărârile Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică nr. 167 din 07.07.16 și nr. 205 din 25.07.16 „Cu privire la aplicarea normelor ortografice ale scrierii lui „â“ și „sunt“ în grafia limbii române“ (anexa nr.1) și nr. 205 din 25.07.16 „Cu privire la aprobarea recomandărilor de aplicare a normelor ortografice de scriere a lui „â“ și „sunt“ în limba română“ (amexa nr. 2).

NINA ȘVIȚCHII, or. Soroca

Carnavalul toamnei

Recent la filiala nr. 4 a CDI „M. Sadoveanu” din Soroca a avut loc ziua de dezvoltare profesională „Metode și oportunități a bibliotecii publice”. S-a vorbit despre strategiile de realizare a obiectivelor bibliotecii, evaluarea serviciilor noi de bibliotecă și activitatea model „Carnavalul toamnei”.

Iubesc toamna pentru ca este cea mai darnică fiică a batrânului an. Este ca o regina, plina de belșug, care sosește o data pe an și ne aduce cele mai scumpe daruri.

Acțiunea culturală „Carnavalul toamnei” a fost pregătită de colaboratorii bibliotecii în parteneriat cu LT: „Constantin Stere”, profesoara Gumenco Svetlana și elevii clasei a III-a „F”. Elevii au sosit cu roadele toamnei în coșulețe, apoi au cântat, au dansat și au recitat. Părinții au avut misiunea să le pregătească copiilor costume și măști. De la mic până la mare, vă poftim la sărbătoare!... Cu aceste cuvinte au fost invitați toți oaspeții bibliotecii la „Carnavalul toamnei”. Înscenarea „Cearta legumelor” i-a făcut pe toți să fie ochi și urechi, să aștepte cu sufletul la gură finalul. Legumele din scenetă până la urmă s-au împăcat, fapt pentru care Domnița Toamnă a adus un coș plin cu roade și le-a împărțit oaspeților.

Sala a fost amenagată de sărbătoare cu expoziții din fructe și legume, lucrări cu materiale din natură. elevii au primit o diplomă de merit și câteva cărți pentru biblioteca clasei.

Activitatea a fost pregătită la un nivel înalt, elevii dând dovadă de competențe lingvistice

ALEXANDRU SANDULEAC, profesor, Școala de Arte, or. Cupcini, Edineț

Rolul interpretărilor în public în cadrul educației tânărului muzician

Interpretarea publică reprezintă cel mai dificil tip de activitate pentru elevi. Aceasta presupune posedarea unui set de cunoștințe teoretice și a unor abilități practice, precum și o continuă perfecționare muzicală, intelectuală și artistică. În fiecare zi, pregătindu-se de lecțiile de specialitate, de concertele academice, de concursuri, examene sau interpretări publice, fiecare interpret parcurge o cale lungă și grea, începând cu învățarea lucrării și sfârșind cu realizarea scenică a acesteia. În tot acest timp, orice muzicant, fie un elev, pianist, chitarist sau acordeonist experimentat, lucrează asupra sa.

Pe parcursul studiilor în cadrul Școlii de muzică – ceea ce reprezintă 5-7 ani, întrucât marea parte a timpului o constituie lecțiile individuale, relațiile dintre profesor și elev devin aproape de rudenie. Anume în cadrul lecțiilor individuale, o trăire comună a muzicii deseori este decisivă pentru succesul elevului și contribuie la dezvoltarea dorinței acestuia de a interpreta un gen sau altul de muzică. Trezirea unei astfel de inițiative, a aspirației de a interpreta, poate fi considerată o mică biruință în activitatea pedagogică. Importanța pedagogului, de asemenea, crește. Pe lângă mentoratul artistic, acesta trebuie să influențeze atitudinea pozitivă a elevului față de interpretările publice, să pună temelia culturii scenice, să îl ajute în alegerea metodelor psihologice de pregătire de concert. Este nevoie de a forma, în mod intenționat și coerent, dragostea discipolilor față de scenă, atrăgându-i spre interpretări în cadrul concertelor.

Succesul interpretării în cadrul examenelor și a concertelor academice depinde, în primul rând, de munca asiduă și sistematică a elevului pe parcursul întregului an școlar. O mare importanță o are și direcționarea corectă a acestei munci de către pedagog. Calitatea interpretării în public depinde, de asemenea, de nivelul aptitudinilor de interpretare în fața spectatorilor. De aceea, pregătirea de examene sau concerte academice trebuie să includă organizarea interpretărilor regulate de către elevi în cadrul concertelor deschise, adică practica interpretării. „Elevul trebuie să se obișnuiască cu faptul că interpretarea este un lucru serios, pentru care este responsabil în fața spectatorilor, în fața autorului lucrării, în fața sa și în fața profesorului; că pe lângă aceasta, interpretarea sa este o sărbătoare, reprezentând cele mai minunate momente din viața sa, în care elevul poate experimenta o mare împlinire artistică", spune renumitul pedagog A. Alexeev.

Deseori auzim de la elevii noștri: „Eu deja pot să cânt pentru mine, dar nu reușesc să cânt pentru alții". Cauza acestui fapt este incapacitatea de a concentra atenția în prezența oamenilor străini. Este nevoie de un antrenament special pentru a cânta în fața camarazilor, iar acesta are loc în cadrul lecțiilor de specialitate, într-o atmosferă similară celei scenice, cu o încărcătură emoțională maximă. Atmosfera scenică poate fi creată nu doar în public, ci și acasă. Este cunoscut faptul că de o utilitate deosebită este lucrul cu dictofonul, camera video. În procesul de șlefuire a unei lucrări sau a unui program de concert, este binevenită înregistrarea, de câteva ori, a interpretării și analiza ulterioară a acesteia. Înregistrarea video realizează funcția sălii și a publicului, îl impune pe interpret să-și concentreze atenția la maxim asupra materialului interpretat și formează, astfel, tehnicile psihice în condiții de responsabilitate maximă față de calitatea interpretării.

Astfel, interpretarea în cadrul concertelor este o parte vitală a sistemului de educație muzical-estetică, a formării abilităților profesional-artistice ale elevului, precum și un stimul pentru ulterioarele lecții intensive de muzică. Atitudinea plină de interes a elevilor față de arta muzicii în procesul activității de interpretare în cadrul concertelor contribuie la îmbogățirea abilităților muzical-artistice, formează capacitatea de a percepe muzica și de a o aprecia din punct de vedere artistic, ceea ce reprezintă o modalitate importantă de formare a culturii muzical-estetice a tinerei generații.

DIANA BALABAN s. Isacova, r. Orhei

„Frumoase-s toamnele la noi”

E miez de toamnă și oamneii de la sate își strâng ultimele roade care le-au mai rămas pe câmp, pregătind lanurile de un an nou.

Fiecare își socoate rodul muncii de un an de zile că nu-nzadar se spune: „Toamna se numără bobocii”. Cine a muncit un an are ce strânge și-i este sufletul împăcat, sperând la noi realizări.

Toamna este anotimpul când se dezlănțuie șirul sărbătorilor, nunților și a cumetriilor, horelor și șezătorilor că așa e moldoveanul, sufletul lui are nevoie de o hrană spirituală care iar îndrăgi bucuria lui de roadele căpătate. Așa și gospodarii din satul Isacova sau adunat la o sărbătoare cu genericul „Frumoase-s toamnele la noi”, ediția a III-a care sa petrecut la Casa de cultură. Cu toate că timpul era cam posomorât nu le-a încurcat agenților economici și gospodarilor, organizațiilor din teritoriu să vină cu cele mai frumoase expoziții și cele mai gustoase bucate tradiționale. Întreprinderile individuale „Tatiana Gondiu”, „Vasile Balaban”, „Lavilaur-Alexandra Mironaș și familia Garștea”, SRL „Calderoni” Tatian Gorțescu, Gospodăria țărănească „Svetlana Burlescu”, familiile Gujuman, Surguci, Burlescu, Morozan, Ilieș, tânărul antreprenor Vasile Țăruș care a inițiat o crescătorie de iepurii, Ștefan Guzun producător de brânză de oi.

Casa de cultură, grădinița de copii, biblioteca publică s-au întrecut la pregătit cele mai frumoase expoziții de legume și fructe, iar plăcintele, sarmalele, mămăliguța și fripturica cu brânză de oi, colaci și cozonaci, micii care se coceau la grătar îți lăsau gura apă. Oaspeții la sărbătoare au fost președintele raionului dl Tudor Golub, primarul comunii Câmpul Lung, județul Suceava, România, Frau Gheorghe, președintele Asociației primarilor din raionul Orhei Ilie Boldurat, vice ministrul dezvoltării regionale Ion Stratulat, primarul de Braviceni, Cociorvă Vladimir și alți oaspeți, ei au felicitat sătenii cu sărbătoarea urându-le sănătate și realizări frumoase.

Primarul satului dl Gheorghe Gondiu împreună cu oaspeții și comisia de examinare au gustat din bucatele tradiționale și din vinurile alese prezentate de gospodarii satului apreciindu-le cu cele mai înalte note. Secretarul primăriei dna Ludmila Morozan și primarul au avut grijă ca fiecare participant să fie menționat cu diplome și cadouri.

Colectivele artistice de la Casa de cultură conduse de Zinaida Balaban și Ioncu Ion, ansamblul vocal de la gimnaziu conducător Eudochia Gherțescu, micuții de la grădiniță conducător Irina Ochincă au prezentat un bogat și variat program artistic. Cu cântec și voie bună în compania formației „Chef de Chef” sătenii au petrecut până târziu prinzându-se în horă ca pe vremuri și amintindu-și frumoșii ani ai tinereții stând la un pahar de vorbă.

Mulțumim organizatorilor, angajaților Casei de cultură, administrației publice locale pentru sărbătoarea care ne v-a rămâne mult timp în inimile noastre.

Câteva notițe filosofice

Marele Lanț al Ființei

DUMITRU PĂSAT

Scăldându-mă în apa caldă, limpede, unduitoare și tămăduitoare a lacului Beleu, am observat o pată de culoare ce persista pe luciul oglinzii naturale, parcă dansând în ritmul valurilor provocate de adierea slabă a vântului. Intrigat, m-am apropiat de ea. Am „studiat" o bună habă de vreme această porțiune colorată care, neverosimil, nu s-a destrămat. Privind atent, îndelung și calm, mi-am dat seama că o colonie de bacterii înseamnă o comunitate de ființe vii, care manifestă o putere de virulență nebănuită. Deși colonia părea a fi mereu aceeași, în realitate, de fapt, nu am „admirat" pe parcurs aceleași bacterii, deoarece ele se divizează și dau naștere, într-un proces incontinuu, la alte bacterii, succedându-se. Mi-am zis că e o anumită formă primară de viață.

Viața, se știe, este un fenomen cosmic și se manifestă prin indivizi, care sunt purtătorii acestui fenomen, dar niciun individ nu poate să existe izolat, fiindcă el depinde de semenii săi și de alte specii din biosferă, ea acționând ca un întreg și reprezentând acel UNU, de care vorbeau filosofii antichității.

Fiind un geniu al observației, Aristotel delimitează în natură trei regnuri: mineral, plante și animale. El și-a dat seama că ființele se deosebesc mult între ele, însă au și unele caracteristici comune, care le pot grupa în clase diferite. Filosoful descoperă, totodată, că ființele se aseamănă atât de mult între ele, încât ar putea fi așezate într-un lanț al ființelor, fără a face delimitări clare atât între ele cât și între grupele care fac parte.

Dânsului i se datorează introducerea principiului continuității în natură. El a trasat ideea că toate organismele din natură pot fi așezate într-o succesiune ascendentă de forme, cuprinzând astfel așa-numita Scară a Ființelor. Aristotel a descris 540 de animale, prezentându-le caracteristice morfologice, anatomice și ciclul de viață. Printre altele fie spus, Teofrast a descris sute de plante și a făcut diverse tipuri de clasificări ale acestora: clsificări științifice și de interes practic. Galenus și Hippocrates și-au dedicat viața studiului omului și a sănătății lui.

Gândind în profunzime, Aristotel, prin cercetările sale asupra dezvoltării embrionare a puilor de găină, este înaintemergătorul unei importante direcții de cercetare – embriologia. El poate fi considerat, de asemenea, părintele zoologiei și precursor al etologiei și ecologiei.

Așa sau altfel, principiul continuității fundamentat de Aristotel este conturat din principiul platonician al plenitudinii/integralității. Aplicând principiile în cauză la cunoașterea naturii, putem concepe lumea vie ca pe un Mare Lanț al Ființei, compus dintr-un număr interminabil de organisme, cu un număr infinit de legături între ele, de la cele mai firave ființe, bacteriale, până la cel mai înalt nivel posibil al ființei, care este Homo sapiens. Remarcabil rămâne faptul că între om și Ființa Absolută se găsesc unele ființe superioare, iar distanța dintre individul uman și Dumnezeu, să luăm aminte, este considerabilă.

Filosofii antici, gânditori cu o formație intelectuală de tip enciclopedic, au privit natura ca pe un întreg structural și funcțional, considerându-l pe om ca pe o specie naturală, asemenea tuturor celorlalte specii, făcând parte din natură, nefiind deasupra ei, sau ceva colateral. De unde și concluzia că primele lucrări referitoare la cunoașterea naturii erau de ordin general: *Despre natură* (Anaximandru, Heraclit, Empedocle. Anaxagoras), *Historia naturalis* (Plinius cel Bătrân) sau *De rerum natura* a lui Titus Lucretiues Carus.

În renaștere, concepția despre Universul Viu ca un Mare Lanț al Ființei a atins o dezvoltare maximă, considerând natura ca pe un tot unitar, în care ființele depind unele de altele și de întregul pe care îl formează. Susținătorii acestui concept îi cereau omului poziții în Scara Ființelor.

Rousseau, în cartea sa *Emile*, consemna: „Omule! Restrângeți existența la tine însuți și nu mai fi nefericit. Rămâi în locul pe care Natura ți l-a hărăzit în Lanțul Ființelor și nimic nu te va obliga să te îndepărtezi de la el".

Immanuel Kant considera că „natura umană ocupă într-un fel treapta de mijloc în Scara Ființei (...) la distanțe egale de cele două extremități".

Viața, indiscutabil, înseamnă totalitatea ființelor, care depind în coexistența lor unele de altele, înseamnă biosfera, care funcționează ca un tot unitar. Omul depășește toate celelalte ființe prin gândire și spirit. Astfel a descoperit natura, și-a dat seama că este o ființă ca toate celelalte ființe și că face parte din natură.

Teologic, specia umană este fărâma de îndumnezeire insuflată de Atotputernicul în Geneză.

În Marele Lanț al Ființei nu lipsește nicio verigă: dacă nu o cunoaștem – s-o căutăm; dacă nu o găsim – să ne-o imaginăm...

PAVEL POPA, Institutul de Filologie, AȘM

Victor Botnaru – un rapsod de excepție

Despre omul și muzicianul Victor Botnaru se spune că prin muncă și talent a devenit instrumentist de excepție. Tot ce atinge el are un sunet, iar sunetul cu toate semnificațiile și proprietățile sale l-a interesat dintotdeauna. Se consideră o persoană împlinită și satisfăcută de ceea ce a reușit să facă de-a lungul anilor.

S-a născut la 2 noiembrie 1961 în orașul Chișinău, în familia lui Ion și Ecaterina Botnaru. Mama lui Victor, Dumnezeu s-o odihnească, a muncit la Fabrica de confecții „Steaua Roșie" din capitală, era originară din satul Caracui, Hâncești. Tata, să fie sănătos, ex-artist al Teatrului de Operă și Balet din Chișinău, este din satul Cucuruzeni, Orhei. În copilărie Victor adesea mergea la bunici în satul Cucuruzeni, casa lor era la marginea satului lângă stâna de oi. Aici, Victor aude pentru prima data fluierul și rămâne pentru totdeauna vrăjit de unul dintre cele mai răspândite instrumente populare moldovenești, ce promovează o semnificație deosebită, mai ales, la capitolul păstoritul tradițional și nu numai. Acest instrument i-a devenit prieten de nedespărțit, pentru că, mai târziu, Victor va preda „Fluierul" și „Arta descifrării materialelor folclorice" studenților de la Catedra Folclor din cadrul Conservatorului. „Adeseori iarna mergeam la sat, iar vara mai mult rămâneam la oraș", menționează dumnealui într-un interviu, dar copilăria mai mult și-a petrecut-o cu tata la Teatrul de Operă și Balet. După o zi de grădiniță sau de școală venea la tata la teatru, cunoștea drumul, de asemenea, și pe unde se permitea să traverseze strada. Ba și mai mult, aflându-se permanent în incinta instituției respective, Victor cunoștea majoritatea repertoriului teatrului. Și astăzi îi pare rău că nu se mai păstrează frontispiciul, basorelieful teatrului, unde erau înfățișați artiști, filozofi, muzicieni... și printre ei și un cobzar de la care, poate, s-a inspirat să studieze cobza. Pe cupola teatrului era pictată o horă cu dansatori și muzicieni în costume populare, nu știe de ce au schimbat această pictură, poate ar fi bine s-o restabilească, s-o restaureze, crede Victor Botnaru.

A absolvit Școala Medie nr. 28 din mun. Chișinău (1968-1977) și paralel a studiat la Școala de Muzică pentru Copii nr. 2. din capitală. Aici, Victor a nimerit întâmplător, mai bine zis, datorită lui Igor, pe atunci vecin și partener de joacă, în prezent cumătru, care deja învăța în această școală. Profesorul i-a controlat auzul, ritmul, brațele și așa a fost înmatriculat la studii în luna octombrie a anului 1971. Aici a studiat violoncelul – un instrument muzical deosebit ce are origini încă în era barocă, un instrument de ambitus similar care l-a precedat viola da gamba (din familia violelor). A învățat în clasa profesorului Iurie Ceremisin, care i-a format deprinderi pentru a studia atât muzica academică, cât și pe cea populară. În cadrul acestei instituții tânărul instrumentist a practicat violoncelul și în orchestra simfonică, și în orchestra de muzică populară, dirijată de cunoscutul muzician Valentin Vilinciuc, a cântat în cvartet, și în ansamblul de violoncele, apoi în orchestra de muzică populară a Ansamblului de Dansuri Populare „Speranța", dirijor Gheorghe Șevcișin, de la Palatul Republican al Elevilor și Școlarilor. Anume aici, într-un dulap, Victor a observat mai multe instrumente muzicale: fluier, nai, cobză, tilincă, caval etc. Deoarece acestea l-au impresionat foarte mult, Victor l-a rugat pe dirijorul orchestrei să-i permită să folosească aceste instrumente pentru a învăța să cânte la ele. De sine stătător a studiat instrumentele respective, primul a fost fluierul.

Absolvind cu succes școala de muzică, Victor, îndemnat și de părinți, în anul 1977 susține examenele și este înmatriculat la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga" (1981), ceea ce a însemnat pentru tânărul muzician o nouă etapă de dezvoltare muzicală. La colegiu, Victor a continuat studierea violoncelului în clasa profesorului Veniamin Feroni. În perioada studiilor a cântat în orchestra simfonică condusă de Nicolae Gâlcea. Fiind copleșit de muzica folclorică a cântat în orchestra de muzică populară condusă de Vasile Roșcovan, apoi de Petre Neamțu și, mai apoi, de Gheorghe Mustea. În 1981 a absolvit instituția respectivă, unde muzica populară îi devenise ceva foarte scump sufletului, poate aceasta era legată de faptul că a studiat-o mai puțin în copilărie sau că prin muzică a început a înțelege și prețui trecutul zbuciumat al neamului nostru, descoperind idealurile și sufletul național românesc... Poate și pentru faptul că muzica populară reprezintă un gen muzical hybrid, ce provoacă un interes aparte pentru studierea și descoperirea muzicii folclorice, sau a muzicii lăutărești, folk, sau chiar și a celei ușoare, sau pop?

Cu o altă ocazie, Victor mi-a povestit cum, datorită tatălui său, a făcut cunoștință cu Liubomir Iorga, cunoscut rapsod și meșter popular în domeniul confecționării instrumentelor muzicale populare. Liubomir Iorga în atelierul său, cioplind și cântând pe rând, în pauze, la diverse instrumente i-a povestit lui Victor mai multe întâmplări interesante din viața lui. În urma acestei întâlniri Victor a

început să confecționeze și el instrumente populare, primul a fost fluierul, apoi naiul, apoi ocarina din lut, apoi... , și nu a uitat nici pentru o clipă că instrumentului muzical îi place să fie îngrijit, să fie cântat, alinat, el cere exersare sistematică, în caz contrar te părăsește.

Victor Botnaru a studiat și a absolvit în perioada 1981-1986 Conservatorul de Stat „Gavriil Muzicescu", Catedra Instrumente cu coarde. A valorificat interpretativ violoncelul, clasa profesorilor Ion Josan și Oleg Studnițchi. Paralel, în instituția respectivă a studiat la Catedra Instrumente populare, profesori și dirijori i-a avut pe Petre Neamțu, Gheorghe Mustea, Serghei Ciuhrii și Vasile Crăciun, personalități consacrate în domeniul muzicii populare. În această perioadă (anul 1982) a făcut cunoștință cu muzicologul Andrei Tamazlâcaru, care l-a invitat să cânte la Ansamblul „Tălăncuța", în grupul de fluierași condus, pe atunci, de cunoscutul instrumentist și interpret vocal Victor Dubenco. Într-un articol publicat în valoroasa carte intitulată „Tălăncuța", Andrei Tamazlâcaru povestește despre Victor Botnaru următoarele: „este o fire deosebită – plăpândă, tăcută, mocnindă... Cu mulți ani în urmă, la unul dintre numeroasele concursuri sau festivaluri folclorice, câteva tinere cântărețe s-au apropiat de mine și m-au întrebat sfios: «tânărul acesta ... nu vorbește?!». «Vorbește, m-am grăbit să le liniștesc, dar mai mult tace, ca să se poată exprima mai bine la vreun instrument muzical». Sau fluierul, sau cavalul, sau cornul, sau drâmba, sau cobza... [...]. Victor Botnaru a venit cu fluierul. De fapt, l-a găsit și l-a adus Ileana Osoianu. De la fluierul fără dop a trecut cu ușurință la fluierul cu dop, apoi la fluierul îngemănat, iar de aici, cu capacitățile lui ieșite din comun, nu i-a fost greu să ajungă la caval și alte instrumente din categoria celor rudimentare".

Pe atunci, „Tălăncuța" avea nevoie de un instrumentist care să mânuiască cobza – instrument capabil să însușească formula de acompaniament demult pierdută – așa-numitele țiituri. „Știam doar că la Conservator era o cobză veche, păstrată într-o vitrină în calitate de exponat. Și, fiindcă nici cobzar nu aveam, cunoscând importantele aptitudini ale lui Victor, l-am rugat să ia cumva cobza ceea și s-o încerce, poate reușește să cânte la ea. El, cum îi este firea, fără prea multă vorbă, s-a apucat să vadă ce-i cu instrumentul. Până la urmă, a izbutit să-l aducă în ordine, să-l acordeze, ceea ce nu a fost un lucru dintre cele simple. După care a studiat serios cobza, însușind-o fără ca să-l instruiască cineva, de sine stătător. I-am zis atunci: «Ai învățat tu, o să-i înveți și pe alții!». Ulterior Victor Botnaru a însușit și cobza fără trepte, cea care este cobza adevărată, cea care vine dintr-un trecut foarte îndepărtat, păstrând continuitatea instrumentului, dar și a felului de a cânta la el" [Andrei Tamazlâcaru. „Cântă-ne, cobzare". Revista „Moldova", 2008, nr. 6].

Anume la „Tălăncuța" Victor a început să studieze cobza, mai târziu a predat cobza și studenților de la specialitatea Canto popular de la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Interpreta de folclor Veta Ghimpu-Munteanu în articolul „Victor Butnaru, un instrumentist care prinde muzica din zbor" (ziarul „Țara" din 2 noiembrie 2001) scrie: „contribuția lui Victor Botnaru la popularizarea acestui instrument este esențială și poartă un caracter dublu. Victor este singurul specialist care a trecut la sistemul de acordaj fără moduri, cântă la cobză așa cum o făceau strămoșii noștri, la începuturi".

De atunci și până în prezent a rămas unul dintre cei mai prețioși instrumentiști, dar și acompaniator al surorilor Osoianu, Dinei Vrăjmașu, Galinei Pâslaru, Mariei Iliuț, Tudor Ungureanu, Nicolae Grebincea ș.a. Aici a fost descoperit că poate cânta la mai multe instrumente. Fiind la „Tălăncuța", a fost în prima expediție folclorică împreună cu Andrei Tamazlâcaru, apoi au urmat zeci de localități, unde Victor Botnaru a depistat, a imprimat și cercetat multe creații folclorice de valoare, care au contribuit la constituirea unui repertoriu de invidiat. În fiecare an el realizează expediții folclorice, adunând tot ce are mai scump și mai de preț poporul nostru. Ba chiar, de mai multe ori, a realizat expediții folclorice înregistrând creații de la cobzarii din România.

Era în anul V, 1986, studia la Conservator, când i s-a propus să activeze în calitate de profesor în această renumită instituție la Catedra Folclor. Propunerea a fost acceptată cu multă plăcere, dar... îndată ce a absolvit instituția, a fost înrolat în Armata Sovietică în Ansamblul de Cântece și Dansuri Populare din Odesa – solist. Demobilizându-se, a revenit la Catedra Folclor, specialitatea Canto popular, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Victor Botnaru este considerat de către muzicieni unul dintre cei mai talentați cobzari și cel mai profund cunoscător și virtuos interpret la cobză. Dumnealui este și autorul unui sistem de acordare a cobzei fără trepte.

Datorită felului lui de a fi, farmecului lui de a cânta și preda arta studierii acestui instrument celor care l-au îndrăgit, în prezent cântă la cobză majoritatea personalităților ce au studiat la specialitatea Canto popular – Zinaida Bolboceanu, Rodica Buhnă, Nătălița Munteanu, Stela Botez, Gheorghe Afroni, Marin Ganciu, Viorica Cibotaru, Ștefan Popescu ș. a.

Una dintre cele mai ferme afirmații ale muzicianului Botnaru, la acest capitol, este: „Ori cântărețul este cobzar, ori cobzarul – cântăreț. În muzica noastră tradițională profesionistă cobzarul a fost dintotdeauna cântăreț. Istoria cântecului «Să-mi cânți, cobzar bătrân, ceva» vorbește de la sine". În literatura de specialitate întâlnim și afirmația ex-șefului catedrei respective, regretatului compozitor și folclorist Gleb Ceaicovschi: „Sunt aici, la Conservator, fete cântărețe. Să ia cobza în mână și să cânte". Victor Botnaru este profesorul și artistul ce posedă un gust deosebit și o estetică rafinată, fiind concomitent simplu, modest, inteligent și cumsecade.

Profesorul Botnaru a fondat la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice poate primul ansamblu de cobzari din istoria muzicii basarabene, care a încântat spectatori din multe sate ale republicii, precum și din România, Germania, Olanda, Estonia, Ucraina etc.

Victor Botnaru este, de asemenea, consultant în domeniul construcției cobzelor, aceasta ne-o demonstrează colaborarea sa cu lutierul Nicușor Mardare, care a participat la reconstrucția cobzei.

În timpul liber tot muzica îl preocupă: vizionează diverse spectacole muzicale, participă la diferite sărbători familiale, cântând cu mult har la fluier, cobză, vioară, contrabas, tilincă, nai, corn, cimpoi ș.a. Continuă să colaboreze cu renumitele formații: „Țărăncuța", „Ștefan Vodă", „Tălăncuța", realizează aranjamente muzicale pentru mai mulți interpreți consacrați.

Potrivit aportului adus la cercetarea, dezvoltarea și promovarea muzicii tradiționale românești, în anul 2010, prin decret prezidențial, i s-a conferit titlul onorific Maestru în Artă.

ELENA ȘESTACOV, Chișinău

Gheorghe Dimitriu – om al dialogului intelectual

(in memoriam 100 ani de la naștere)

Pentru arta scriitorului și pictorului Gheorghe Dimitriu sunt caracteristice plenitudinea și profunzimea expresiei semantice și plastice, efectuate cu modalități concise, este opinia participanților la evocarea prilejuită de aniversarea a 100 ani de la nașterea distinsei personalități, Gheorghe Dimitriu.

În incinta Institutului de Filologie al AȘM, la 31 octombrie, a avut loc comemorarea poetului și prozatorului Gheorghe Dimitriu. În cadrul evocării, *În memoriam Gheorge Dimitriu, scriitor, artist plastic, muzician, scenograf, actor* au participat academicianul Mihai Cimpoi, dr. hab. Vasile Bahnaru (moderatorul activității), dr. hab. Aurelian Dănilă, dr. hab. Ion Ciocanu, compozitorul Constantin Rusnac, scriitorul Andrei Strâmbeanu și fiica scriitorului Elena Dimitriu.

Academicianul Mihai Cimpoi, vorbește despre scriitorul uitat, "îngropat în grafia chirilică", Gheorghe Dimitriu. Opera sa apare acum într-o nouă ediție *Gheorghe Dimitriu* ***Pagini alese****, 2016,* în veșmântul firesc al limbii noastre și merită cu siguranță această readucere în actualitatea noastră, fiindcă limba în care scrie Dimitriu este o limbă românească frumoasă, armonioasă, curgătoare de la sine. Mihai Cimpoi rămâne surprins de proza scriitorului, prin limbajul urban cât și cel popular. Proza acestui povestitor se citește și azi cu interes. Gheorghe Dimitriu este un talent în toate artele, inspirația sa venea ca o binefacere cerească.

Gheorghe Dimitriu a scris libretul pentru piesa *Sânzâiana și Pepelea*, o operă care a fost prezentată scenic doar o singură dată, cât și pentru opera națională autentică din toate punctele de vedere *Alexandru Lăpușneanu*, semnată de Gheorghe Mustea, cu un succes remarcabil și care poate fi montată oriunde.

Dimitriu rămâne poet în proza sa – dimensiune poetică reflectată în toată opera lui. A fost o figură luminoasă, un om al dialogului intelectual cu o verticalitate morală deosebită. Pentru el nu exista artele, ci numai arta într-o configurație unică, holistică, cu toate semnele cooperante ale întregului, susține academicianul Mihai Cimpoi.

Dr. hab. Aurelian Dănilă, relatează despre omul Gheorghe Dimitriu, care se bucura de stima remarcabilă a colegilor săi. Să lucrezi cu Dimitriu era interesant dar și destul de obositor, pentru că își dorea să fie totul perfect fără multe compromisuri, afirmă Aurelian Dănilă.

Scriitorul Andrei Strâmbeanu, povestește cu un entuziam aparte despre româna perfectă vorbită de către Dimitriu. Generația scriitorilor tineri a anilor '60 sorbeau din cuvintele și înțelepciunea acestei personalități remarcabile, împărtășește scriitorul.

Compozitorul Constantin Rusnac și scriitrul Ion Ciocanu își amintesc cu drag momente unice petrecute alături de Gheorge Dimitriu.

Elena Dimitriu, fiica scriitorului, asociază personalitatea tatălui său cu o flamură a romanității din Chișinău, în anii cei mai dificili pentru românii din Basarabia.

Dr. hab. Vasile Bahnaru, mărturisește că creațiile lui Dimitriu merită o atenție deosebită. În poezia lui găsim atâta melodie și tonalități asemenea liricii topârcene. Operele acestor scriitori au atâtea subiecte comune în diverse feluri de a scrie și descrie natura.

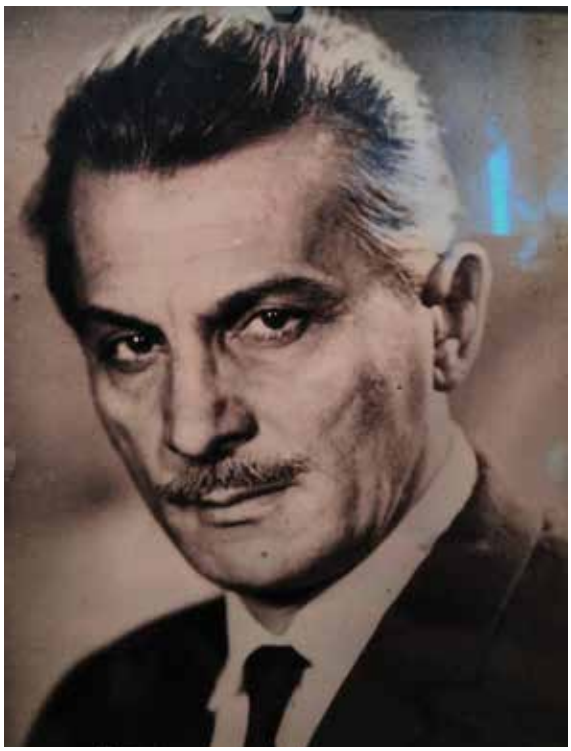

Gheorghe Dimitriu s-a născut la 30 octombrie în anul 1916, în or. Tecuci, România.

Între anii 1936-1938 face studii la Conservator, în 1949 urmează Academia de Arte frumoase, din București. Se stabilește la Chișinău în 1956, căpătând cetățenie în 1960.

Personalitatea lui Gheorghe Dimitriu s-a manifestat pregnant în mai multe domenii de activitate artistică. Stabilit la Chișinău, Dimitriu încearcă, mai întîi, să se integreze în mediul artiștilor plastici, dar nu-i reușește, cu toate că s-a declarat a fi un artist plastic distins, ajungând singurul scriitor care și-a ilustrat propriile creații literare.

În schimb, a izbutit să se apropie de lumea scriitorilor, afirmându-se ca prozator și poet. Debutează cu prima sa carte *Aventurile unui cocostârc*, în 1960. Cărțile de versuri și proză *Albinușa (1960), Din traista lui Păcălici (1968), Visul (1968), Tic-Tac* sunt adresate copiilor. Ușa deschisă spre împărăția muzicii o constituie cartea *Scărița fermecată (1978).*

În 1981 este publicat romanul istoric revoluționar *Vlăstarul.* Următorul roman initulat *Al patrulea* își face apariția , în anul 1985. A scris și piese de teatru.

A realizat scenografia filmelor *Lăutarii, Divina Ană, Furtuni de toamnă.*

I s-a conferit Premiul de Stat al RSSM în domeniul artei, pentru libretul operei *Alexandru Lăpușneanu*, montată la Teatrul de Operă și Balet din Chișinău, în 1990.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, începând cu anul 1964.

Descoperindu-și vocația de om al scrisului, s-a consacrat literaturii, iar talentul de artist plastic își va găsi fructivitatea în domeniul artei grafice de carte.

Gheorghe Dimitriu, omul admirabil, posesorul unor valori multiple și-a pus amprenta personalității distincte în tot ce a realizat.

Se stinge din viață la 13 octombrie 1999, la Chișinău.

ALEXANDRA ONICA, șefa Bibliotecii Publice s. Ratuș, Criuleni

Eveniment de unire românească

La începutul lunii octombrie, 2016 Biblioteca Publică Ratuș, r. Criuleni a fost gazda unei delegații din România. Acest eveniment a fost coordonat în prealabil la insistența dnei Angela Paviliuc Olariu, istoric, om de știință și mare specialist etnograf din România, descendentă dintr-o familie de preoți din nordul Basarabiei, refugiați după a doua ocupație sovietică. Vizita dnei Angela Palviliuc Olariu în satul Ratuș a fost foarte bine motivată, intenția dumneai fiind de a publica o carte despre ratoșile Moldovei.

Evenimentul a luat forma unei mese rotunde la care a participat și dna Eugenia Ciutac, profesoară de istorie la Liceul Teoretic „Dragoș–Vodă" din comuna Stăuceni, mun. Chișinău, care a și coordonat sosirea dnei Angela Olariu în localitatea noastră, precum și mai mulți locuitori ai satului Ratuș. În cadrul mesei rotunde, s-au discutat divese aspecte de evoluție a localității, dar subiectul central s-a axat pe toponimul satului de Ratuș. Participanții la eveniment au prezentat diferite legende proprii, sau din auzite de la vârstnicii satului despre toponimul Ratuș. În final majoritatea au fost de accord că cea mai credulă versiune și mai aproape de adevăr ar pute fi următoarea: toponimul de Ratuș ține de termenul ratoș, care conform dicționarului explicativ înseamnă „han la drumul mare", care se află nici în oraș și nici în sat. Dicționarul mai oferă și o altă explicație, ca fiind „loc de schimbare a cailor de poștă". Doamna profesor Eugenia Ciutac și-a expus părerea că în fond aceste două explicații sunt similare, doar că, mai mult probabil, țin de terminologia a două perioade, medievale și moderne: în cazul explicației „han la drumul mare" ține de perioada medievală, când au încput să se construiască primele hanuri, iar „loc de schimbare a cailor de poștă", e caracteristic mai mult terminologiei perioadei moderne, când caii devin principalul animal de tracțiune și deplasare, iar corespondențele devin tot mai intense, iar hanul nu a dispărut ca construcție de pe marginea vechilor drumuri comerciale. Deci, este vorba despre hanul la care se schimbau caii de poștă.

Un discurs aparte, foarte emoționant, în stilul lui Ion Creangă l-a avut dna Olariu, care ne-a vorbit, cu lux de amănunte despre ratoșele Moldovei, referindu-se în special la particularitățile și importanța acestor ratoșe în viața economică, socială și spirituală a românilor, prin ratoșe înțelegîndu-se hanurile de altă data. Ce aveau aceste hanuri din Moldova diferit față de celelalte din restul țării? Ratoșile ca arhitectură înseamnă cu totul ceva special. Ratoșele din Moldova reprezentau, de fapt, din punc de vedere architectural o mica cetățuie, care cuprindea sub același acoperiș câteva, două-trei camere, pentru hangiul respectiv și pentru o eventuală persoană mai importantă, care rămânea peste noapte la acest han/ratoș. Dar în rest era o hală mare de tot care se numea șandrama în care staționau carele sau căruțele încărcate cu tot felul de mărfuri, dar și lada cu scrisori. Deci, ratoșele, hanurile acestea la care ne referim erau, de obicei, construite pe marginea marilor drumuri comerciale. Drumuri comerciale însemnâd drumurile pe care circulau, altă data, carele cu boi, căruțe trase de cai încărcate cu tot felul de marfuri către diferite iarmaroace din țară. Ratoșele, hanurile acestea erau amplasate cam la o distanță de 30 km. maximum unul de celălalt, pentru ca într-o zi cu chiu cu vai, să se poată agunge cu un car încărcat dintr-o localitate în alta. Dar mai departe nu se putea, pentru că animalele oboseau, trebuiau să se odihnească și mai erau pericolele nopții, tot felul de atacuri ale hoților, animalelor sălbatice, că se mai trecea prin păduri, cum ar fi codrii. Și atunci la ratoșele acestea veneau în prag de noapte carele/căruțele încărcate, intrau frumos într-un culuar central în acea hală/șandrama mare, care se închidea dintr-o parte și altă. Rămânând peste noapte oamenii se odihneau, de obicei ei obișnuiți dormeau în căruțele lor, alături de animalele de povoară, lucrul acesta nu-i deranja de loc, pentru că la hanurile acestea găseau și un vin bun cu care să-și înveselească sufletul, își deschideu sufletul povestind tot felul de întâmplări din viața personală.

Dar hanurile acestea au însemnat, fără nici o exagerare, și centre de unire spirituală și sufletească a românilor din depărtări. Se întâlneau acolo români din diverse zone ale României și la un pahar de vin, la un pui prăjit pe țiglă, la ochii frumoși ai unei hangițe își deschideau sufletul și aflau în același timp noutăți, aflau despre starea drumurilor pe care urmau să le parcurgă, prețurile mărfiurilor de la iarmaroacele către care se îndreptau, noutăți politice, ce se mai întâmplă în politica țării. Deci erau centre de înbogățire a sufletului dar și a minții. Veneau oameni de diferite condiții sociale. Veneau cărăușii, vineau țărani care trudeau din greu, dar venau și oșteni din expediții militare. Veneau oameni de cultură, se opreau în treacăt domnitori. Multe ratoșe au cunoscut frumoase povești de dragoste, de aici se porneau și se închegau familii.

În concluzie dna cercetător Angela Olariu a menținat că în acest loc ce se afla pe vechiul drum comercial ce lega nordul, centrul și sudul regiunii cu portul Galați, unul din principalele porturi ale țării, cu certitudine a existat pe vreme un han, o ratoșă, în jurul căreia încetul cu încetul s-au construit case și s-a înființat acastă localitate Ratuș, raionul Criuleni. Pe aici, prin această ratoșă au circulat pe timpuri carele care transportau din Moldova spre Galați

produse agricole, în special grâu, produse de albinărit. Ciara din Moldova era renumită în foarte multe țări din Vestul Europei pentru calitate ei. Grâul din Moldova, grâul moldovenesc câștiga premii la expozițiile organizate concurând cu grâul american prin conținutul de gluten. În afară de acestea vitele moldovenești erau vestite peste tot. La mare căutare erau caii moldovenești, renumiți prin rezistența lor, aceștea de cele mai multe ori nici nu necesitau a fi potcoviți. Caii moldovenești erau preferați în Austria, Marea Britanie, în Turcia nici nu mai vorbim.

Dna Angela Olariu a rămas plăcut surprinsă și impresionată de noile tehnologii informaționale cu care este dotată biblioteca și de numărul mare de utilizatori într-o zi de duminică. I-am povestit doamnei cercetător despre proiecutul „Novateca" prin care am obținut 3 calculatoare și despre necesitatea acestora pentru utilizatori indiferent de vârstă.

La despărțire i-am dăruit doamnei cercetător lucrarea pământeanului nostru, istoricului Gheorghe Soltan „Drăslicenii – un vechi sat de răzeși, precum și alte materiale cu privire la localitatea Ratuș. Doamna Olariu ne-a asigurat că un modul aparte din monografia sa „Ratoșele Moldovei", care va apărea curând la editura Iași, va fi dedicat evoluției istorice a satului Ratuș, raionul Criuleni.

Colaborarea va continua printr-o vizită a noastră la Iași, în cadrul căreia Biblioteca Publică Ratuș va bineficia de un lot de carte românească.

Doamne ajută!

„Satule-Meleag natal, cu nuci bătrâni la hotar"

VARVARA TIMUȚĂ

Vineri 14 octombrie 2016, locuitorii satului Sărata Veche r. Fălești au sărbătorit hramul satului.

În legătură cu aceasta, înainte de hram, la intrarea în sat s-a construit un postament pe care datează anul 1454 atunci când a fost atestat satul nostru, a mai fost reparată fântâna care se afla în preajmă, au fost instalate patru bănci unde pot să se odihnească trecătorii, a fost construit un poduleț din lemn. Preotul M. Chioresco a sfințit locul.

Toate aceste lucrări au fost înfăptuite datorită efortului depus de către dna primar Maria Galiț și a consilierilor locali care au muncit cot la cot cu oamenii din localitate pentru a face ca satul să fie frumos amenajat, fiind ca o carte de vizită pentu oaspeți.

La eveniment au fost prezenți locuitorii satului cit si din alte localități ,oaspeți de onoare de peste Prut cu care comuna noastră este în parteneriat înca din anul 2018, președintele r. Fălesti dna Iraida Bînzari care au apreciat înalt întreaga activitate de dezvoltare social economică a comunității, de promovare a datinilor și tradițiilor neamului nostru.

La organizarea acestui eveniment au contribuit primarul satului dna M. Galit, directorul Palatului de cultură B. Baxan, moderatorul M. Chilari șefa bibliotecii publice V. Timuta, Grădinița, Gimnaziul.

La sărbatoarea festivă au participat elevii din gimnaziul „Grigore Vieru", copii din gradiniță, ansamblul vocal „Cantos", alcătuit din profesoarele din gimnaziu, ansamblul etno-folcloric „Sărăteanca", ambele fiind conduse de dl A. Andronic, profesor de muzică, ansamblul vocal „Mlădita", ansamblul de dans „Strămoșeasca", cond. artistic M. Chilari, soliștii I. Zubic, I. Timută, I. Braniște. Moderator a fost profesoara Emilia Caras și preotul Petru Chioresco.

Au fost organizate expoziții ale meșterilor populari E. Cioban, T. Roman, Constantin și Tamara Frățescu, Friptuleac V. Filiala Școlii de arte plastice din sat, manager Ion Roman, ne-a bucurat privirea cu o expoziție superbă de picturi, iar Zinaida Rogojină ne-a prezentat o vastă expoziție de copturi pe care mai apoi le-a împărțit cu mare drag celor prezenți la sărbătoare.

La finele sărbătorii primarul, onorații oaspeti din România și președintele raionului au felicitat locuitorii satului cu urări de sănătate și prosperitate. Toți colaboratorii care au contribuit la organizarea acestei superbe sărbatori au fost premiați de către primar cu o diplomă și cite un cadou de preț.

Sărbătoarea a continuat cu un concert prezentat de artista emerită Victoria Lungu care a captivat atenția tuturor. A fost și hora satului.

Dr. ION BURUIANĂ

SERGIU MORARU – O ATITUDINE EXEMPLARĂ FAȚĂ DE CREAȚIA POPULARĂ

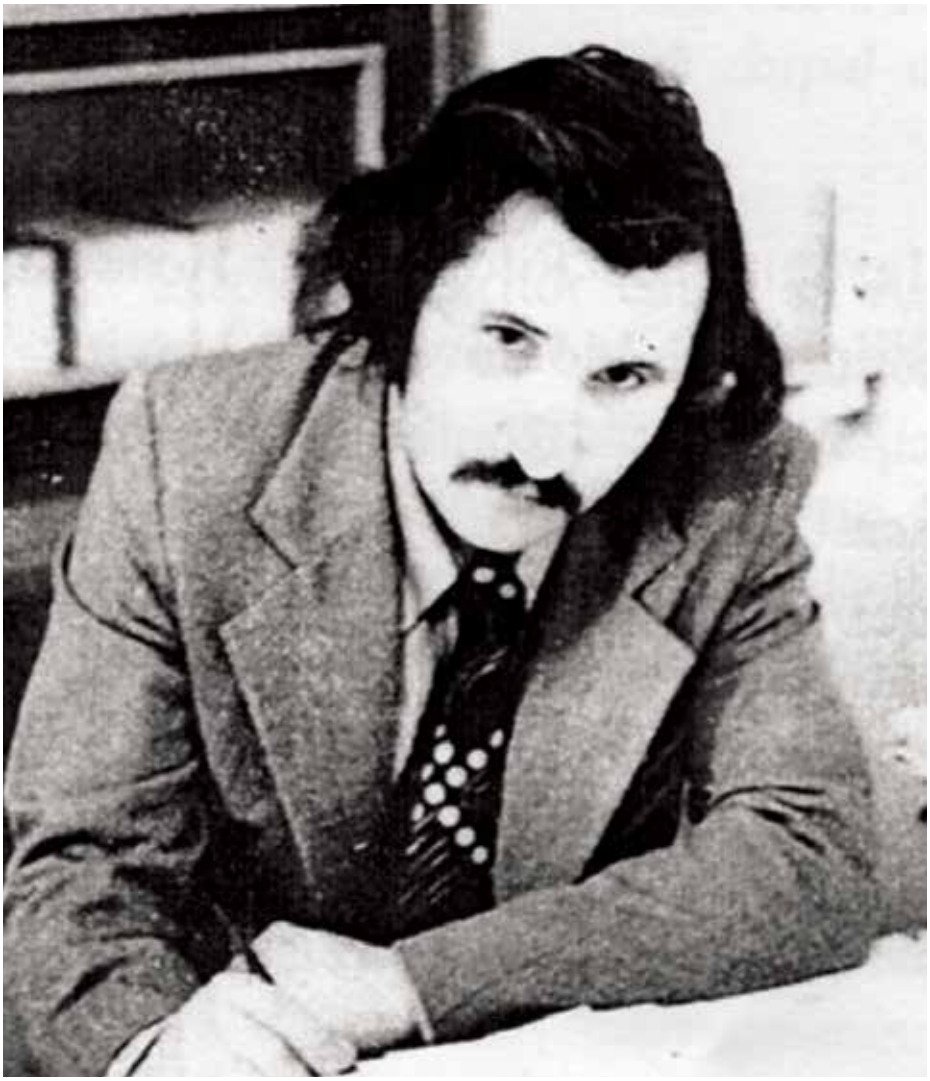

La 10 octombrie cunoscutul folclorist Sergiu Moraru ar fi împlinit 70 de ani. Cu această ocazie, la Institutul de Filologie al AȘM, a avut loc o conferință științifică de comemorare a cercetătorului.

În comunicările prezentate colaboratorii Sectorului în care a activat regretatul om de știință – Iulian Filip, Victor Cirimpei, Tatiana Butnaru, Tudor Colac, Mariana Cocieru, Ștefan Sofronovici și subsemnatul au informat publicul despre contribuția omagiatului la dezvoltarea folcloristicii moldovenești, despre unele aspecte ale activității sale științifice și culturale, proiecte de creație ș. a.

S-a menționat că S. Moraru a fost nu numai un bun cercetător al literaturii populare, cu doctoratul făcut la Moscova, sub conducerea reputatului savant Victor Gațac, ci și un bun coleg, prieten, intelectual, om; o persoană foarte activă, harnică, întreprinzătoare, neîmpăcată de cele realizate, cu un fin simț al noului, optând mereu pentru schimbări în mai bine.

A fost remarcată de asemenea poziția lui fermă, sănătoasă, inteligentă atât față de folclorul literar, cercetării căruia i s-a consacrat și pe care l-a slujit cu dăruire și fidelitate mai bine de două decenii, cât și de creația populară în genere, fiind categoric împotriva neglijării ei din partea oricui ar fi.

Nemulțumit profund de situația veșnic precară în care s-a aflat și se afla cultura noastră populară și de indiferența față de ea din partea tuturor celor responsabili, în unul din articolele sale fostul nostru coleg scria cu tristețe:

„Forțele teoretice în domeniul folcloristicii noastre sunt infime. Această situație te face să roșești când te duci în țările baltice, spre exemplu, unde creația populară în viu circuit aproape că lipsește, da sectoarele respective academice de doctori și candidați în științe numără zeci de oameni, nemaivorbind de o largă rețea de forțe bine pregătite din cadrul altor instituții.

La această stare deplorabilă de lucruri s-a putut ajunge numai datorită atitudinii greșite a organelor de conducere, începând cu cele republicane și până la cele din instituțiile respective ale Academiei față de cultura populară, cultură care în țările Apusului se prețuiește cu aur. Cei de la cârma republicii priveau tradițiile populare ca pe niște reminiscențe perimate ale trecutului, practicarea lor fiind socotită incomparabilă cu noua „cultură" socialistă, calificată ca o manifestare a naționalismului.

Cei ce ne-au condus până acum institutul, fiind lingviști sau literați, niciodată n-au înțeles și nici n-au vrut să înțeleagă valoarea creației populare pentru cultura națională, supraapreciind propriile sfere de activitate" (*Știința*, 1 februarie 1990, p. 4).

O soluție pentru rezolvarea problemelor acumulate, după cum a încercat să demonstreze în același articol, el o vedea, ca și alți colegi de-ai săi, numai în crearea unui Institut de Folclor în cadrul Academiei de Științe a Moldovei.

Amplul interviu acordat ziarului *Moldova Suverană* din 3 aprilie 1991, p. 4 este consacrat în întregime acestei chestiuni.

A iubit mult creația populară; a prețuit-o, cules-o, publicat-o, cercetat-o, protejat-o, promovat-o, propagat-o, le-a altoit dragostea față de ea și la alții, făcând-o din vocație, cu competență și profesionalism.

Îl durea rămânerea noastră în urmă și în acest domeniu și spera la timpul când „vom ridica folcloristica și etnografia națională de la Chișinău la nivelul celei europene" (*Moldova Suverană*, 3 aprilie 1991, p. 4.).

Cu părere de rău, viața i-a fost scurtă. A plecat dintre noi la nici 50 de ani împliniți.

Dacă trăia, ne-ar fi bucurat cu încă multe lucruri frumoase.

TATIANA BUTNARU, doctor în filologie

Sergiu Moraru – un filosof al poeziei populare

Printre multiplele sale preocupări de cercetare, pe care le-a avut Sergiu Moraru, în activitatea sa de cercetare, a constituit determinarea resorturilor filosofice ale creativității populare, fenomen manifestat în mai multe studii, analize, colaborări, aserțiuni exprimate. Sergiu Moraru parcurge „drumul de la folclor la filosofie" pentru a aprofunda dimensiunile ontologice ale sufletului popular, cu o, matrice stilistică" constituită de secole și perpetuată prin timpuri și generații, el a încercat să dezvăluie modalitatea de a cugeta a poporului, ontologia sa existențială, filosofia trăirii marcată de marile evenimente ale spiritului omenesc în permanentă căutare a identității sale creatoare.

În colaborare cu Gheorghe Bobînă, este vorba de cartea **La izvoarele gândirii** (**motive filosofice în creația poetică populară),** a încercat să creeze, o protofilosofie**",** cu alte cuvinte, o filosofie primordială**"** [1, p.9], în strânsă legătură cu esențele primordiale ale gândirii colective, purtând amprenta, după remarca exegetului a, unui complex socioantropomorfic" [1, p.10]. Este vorba de un sistem tipic de imagini artistice axate pe principiile poeticii populare şi trecute prin filiera unei individualizări pregnante, aşa cum ne demonstrează folcloristul în studiile şi investigațiile sale ştiințifice, în special, în cartea **Poetica liricii populare moldoveneşti.** Obsedat de ritmurile trecerii, pe care le-a încercat să le dezvăluie în baza unui bogat material factologic, care descinde dintr-o sintetizare valorică a resorturilor spirituale ale vieții omeneşti, Sergiu Moraru aprofundează cele două extreme din ciclul ei dialectic, dezvăluie anumite, momente de ritual înzestrate cu specifice accente ale unui anumit sentiment al destinului" [2, p 125]. Metafora, moartea - nuntă [3, p.112] este întrevăzută drept, piatră unghiulară" de concentrare a meditațiilor lirice, de subordonare a sensibilității populare unor arhetipuri artistice fundamentale, exprimă bogăția de gândire şi simțire românească, înțelepciunea poporului, concepția despre perenitatea mitului său existențial, de perpetuare a tradiției autohtone. O. Buhociu, cu aceasta ocazie, întrevede în contextul imaginii respective o relație sacramentală cu universul, e" unirea sacramentală cu o stihie cosmică" [4, p.439], cu anturajul selenar al cosmosului. Se are în vedere perceperea unor noi orizonturi de înțelegere a lumii, a destinului omenesc privit în raport cu misterul trecerii inevitabile, de retrospecție sentimentală a frământărilor lăuntrice ale omului marcat de esențele primordiale ale existenței sale, este vorba de ideea, de preamărire a vieții şi nostalgică resemnare în fața trecerii inevitabile concretizată în bucuria simplă a filosoficului a fi ca dovadă supremă a existenței umane" [5, p.133].

Aşa cum subliniază Sergiu Moraru în studiul nominalizat mai sus, metafora moartea – nuntă" [3, p.112] este alcătuită „dintr-un complex de metafore secundare incluse în textul artistic prin intermediul paralelismului, care contribuie la aprofundarea procesului de cunoaştere a realității. Fiecare dintre metaforele secundare exprimă noi nuanțe, noi particularități ale ideii estetice de bază" [3, p.113]. Cercetătorul Sergiu Moraru porneşte de la idea exprimată de mai mulți folcloriști, care vor întrevedea, geneza imaginii respective în cântecele funerare", cu alte cuvinte în „bocetele populare rostite la decesul oamenilor tineri" [6, p. 529] este vorba de obiceiul nunții la înmormântare, nunta mortului", [7, p.218] cum este apreciat fenomenul în mai multe investigații folclorice.

Daca analogia nunții cu moartea include reminiscențe din folclorul funerar, opinie spre care înclină mai mulți folclorişti, sugestia mitică are un scop bine determinat, fiind pusă în slujba anihilării deosebirii dintre viață şi moarte. Astfel, este creată ideea unui cosmos unitar, continuu, unde se suprapun diferite niveluri ontologice. Odată ce, moartea este înainte de toate, un rit de trecere spre o altă modalitate de existență" [7, p.65], are loc suprapunerea conotațiilor existențiale, aşa cum încearcă să ne convingă autorul anonim în numeroasele sale incursiuni poetice., Tipul cel mai desăvârşit al acestei metafore" [3, p.113], în conformitate cu aserțiunile lui Sergiu Moraru, este cel din **Miorița,** unde, tipologia formelor evoluează de la cele mai simple la cele mai dezvoltate" [8, p.135]. Nunta cosmică din **Miorița** demonstrează în plan artistic redimensionarea dramatică a universului, a vieții omeneşti. Versurile: *Căci la nunta mea / A căzut o stea, / Soarele şi luna / Mi-au ținut cununa / Brazi şi păltinaşi / I-am avut nuntaşi...* (**Miorița**)

Este de o măreție cosmică, unde pulsează duhul primar de baladă, este un cântec şoptit al sufletului într-un moment de intensă efervescență lăuntrică., Aici se observă, scrie în continuarea reflecțiilor sale Sergiu Moraru, un panteism popular, o personificare a naturii şi cosmosului, care participă pe scara mitologică la nunta simbolică a păstorului". Cadrul cosmic unde se profilează această incursiune filosofică este, spațiul mioritic" axat pe filonul creativității folclorice. Există o formă de plasare cosmică în acest spațiu mioritic pentru că există o orientare mioritică, există o stare de plenitudine spirituală, care îngemănează viața şi moartea, teluricul şi celestul, dragostea şi ura.

Nunta din **Miorița** ne orientează spre noi orizonturi de înțelegere a lumii şi a destinului omenesc, este o culminație existențială unde şi-a găsit expresie idea de materialitate şi spiritualitate zămislite de veacuri în accepția populară, în conformitate cu un stereotip de credință populară binecunoscut. Astfel, trecând peste aspectul de suprafață al ființării lui pământeşti, omul îşi găseşte un nou tărâm de existență, dincolo de viața terestră. Sentimentul dureros al singurătății cosmice este amplasat într-o lume selenară, superioară în esența ei. În acest amalgam contradictoriu de gânduri şi asociații, poetul anonim meditează nu atât despre moarte, cât despre perenitate, despre nemurirea sufletului şi veşnicia lui, despre acele vămi tăinuite ale trecerii, pe care le parcurge, Marele Anonim" în drumul său spre eternitate. Este interesantă opinia potrivit căreia prefigurarea nunții mioritice în versiunile şi textele baladeşti aflate în circulație ar fi luat naştere dintr-un bocet popular generat de contaminarea şi adoptarea acestuia cu elemente de cântece ciobăneşti ori, după cum încearcă să ne convingă şi alți folcloriști, ar fi avut la origine, un bocet ciobănesc de flăcău" [9, p.143], care mai apoi prin asociație cu îndeletnicirile păstoreşti, au căpătat alte forme de specificare. Opinia este discutabilă pentru sfera de investigație ştiințifică, ea amplifică orientarea spre aprofundarea interesului față de schimbările structurale din contextul poeticii populare şi, în acelaşi timp,

demonstrează caracterul deschis al speciilor folclorice. Drama umană din **Mioriţa** se suprapune nemurii dacice, iar relaţia viaţa-moarte transpare drept o relaţie globală, în perspective infinite.

Caracterul deschis al problemei respective poate fi demonstrat în baza circulaţiei textelor lirico-epice, în corelaţie cu localizarea formelor folclorice şi evoluţia acestora în dependenţă de morfologia motivului. De aici, probabil, şi interesul faţă de numeroasele localizări ale subiectelor mioritice înregistrate şi comentate în mai multe studii de specialitate, fiind interpretate prin prisma modificărilor succesive, datorită cărora au căpătat nuanţe de doină, bocet, colind şi chiar plugușor, păstrând în esenţă legătura cu matricea stilistică.

Într-un studiu de poetică folclorică, S.Moraru întrevede, două aspecte ale metaforei, moarte-nuntă", dintre care, primul, cel mai răspândit are orientare spre lirica ostăşească, unde reprezentările naturii sunt înlocuite cu scene de război iar eroul muribund îşi anunţă logodna sau nunta cu, fiica vântului din fundul pământului", sau se referă la nunta alegorică la care participă toată natura înconjurătoare" [3, p.112]. În această ordine de idei, pot fi depistate şi alte imagini înrudite cu versiunile **Mioriţei**, care în mod convenţional oscilează de la o specie la alta, însoţite de stări, trăiri, sentimente de o vibrantă alură oximoronică. Nunta mioritică transpare într-un spaţiu mitic de valori circumscrise într-o lumină iniţiatică, are legătură cu, poezia plaiurilor noastre şi sufletul ciobanului român" [10, p.416], în seninătatea sa lăuntrică, dezvoltând o atmosferă elegiacă, plină de elasticitate şi armonie. Sugestia metaforică a integrării omului în natură prezentă în mai multe texte folclorice înregistrate şi comentate de către S. Moraru, se manifestă prin nişte acorduri lirice copleşitoare. Moartea iniţiatică este privită drept un act solemn de iniţiere, întrevede o stare ontologică de unde depistăm sensul mişcării ciclice în conformitate cu ritmurile trecerii. Este conturată o lume ascetică formulată din simetrii imateriale unde, imaginea folclorică nu cunoaşte fantastica propriu-zis" [11, p.45], dar întrevede o stare existenţială de limită, un nou tărâm ontologic dincolo de viaţa terestră. Prin transfer metaforic are loc trecerea într-un nou spaţiu de existenţă, de o superioritate absolută. Pornind de la poziţiile polemice fundamentale ale modului popular de a cugeta despre viaţă şi moarte, este evidenţiată tendinţa de a pătrunde în esenţa lucrurilor şi fenomenelor din natură, precum şi în viaţa omului, surprindem legătura mioritică dintre toate elementele universului. Odată ce viaţa şi moartea semnifică un tot integru, există certitudinea axihilării deosebirii dintre ele prin îndeplinirea anumitor ritualuri ale trecerii, ce ţin de sfera îndeletnicirilor profesionale. Fluierul din, creanga bradului sus", precum şi celelalte elemente ritualice din textele propuse pentru analiză de S.Moraru, precedă moartea iniţiatică în natură şi capătă o funcţie magică, relevă ideea de continuitate a vieţii dincolo de tărâmurile veşniciei, este, dorul stânei îndepărtate" [8, p.138]. Prin intermediul, vegetalului cosmogonic" [12, p.161], adică a bradului prezent în mai multe scrieri folclorice, este exprimată o nuanţă sacrală, are loc corelarea elementelor celeste cu cele pământeşti. Vorbind de multiplele semnificaţii ale bradului se face o analogie dintre soarta omului şi cea a copacului sacru, este redată legătura, între cele două lumi, ca centrul sacru unde are loc judecata sufletului şi chiar ca substitut al mortului", [7, p.213], iar, aceste atribute se situează pe planul relaţiilor dintre cel dispărut (ca individ concret) şi lumea înconjurătoare" [7, p.213]. Astfel, trecând peste aspectul de suprafaţă a fiinţării lui pământeşti, alături de elementele transcendentale ale cosmosului, soarele şi luna", brazi şi păltinaşi", stelele făclii", munţii mari", omul îşi găseşte un nou tărâm de existenţă, se transferă prin împlinirea ciclului funerar în orizontul stihiilor" [7, p.213], iar fluierul, din creanga bradului sus" devine, un element social-cultural" [7, p.213], circumscribe conturul unui spaţiu mitic învăluit de misterul trecerii şi al perenităţii. Este invocat un cosmos liturgic unde toate elementele universului au funcţia de preamărire a divinităţii, în analogie cu psalmii biblici, Lăudaţi-L Soare şi Lună, lăudaţi-L toate stelele luminoase..., ape, care sunteţi mai presus de ceruri..., munţi şi dealuri..., vanturi năprasnice" [14, p.383], şi, drept rezultat, de preamărire şi cucernică plenitudine în faţa vieţii pe care el, autorul acestor investigaţii a iubit-o atît de mult. Ceremonia nupţială din scrierile populare comentate de S.Moraru, se transformă treptat într-o, liturghie cosmică" [15, p.172], cum o defineşte M.Eliade, demonstrând că drama omului pus faţă-n faţă cu veşnicia nu s-a consumat, dar rămâne să dăinuie, să amintească mereu că senina integrare în natură este un fenomen atât de firesc ca şi succesiunea anotimpurilor, a generaţiilor, ca şi curgerea ireversibilă a timpului. Sergiu Moraru, acest neobosit valorificator al folclorului românesc s-a integrat în nunta cosmică a naturii, imagine pe deplin aprofundată în investigaţiile sale ştiinţifice, în deschiderea de noi orizonturi în substraturile creativităţii populare, pentru a determina interesul generaţiilor viitoare faţă de comorile inestimabile ale patrimoniului estetic popular.

Referinţe bibliografice:

1. Gh. Bobînă, S. Moraru. *La izvoarele gândirii (Motive filosofice în creaţia poetică popular)*. Chişinău, Editura Ştiinţa, 1998.
2. A. Hîncu., *Geneza Mioriţei – mit şi realitate*. În: *Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară*, nr.5, 1993.
3. S. Moraru. *Poetica liricii populare moldoveneşti*. Chişinău, Editura Ştiinţa, 1976.
4. O. Buhociu. *Folclorul de iarnă, zorile în poezia păstorească*. Bucureşti. Editura Minerva, 1979.
5. T. Butnaru. *Orientări folclorice în poezia postbelică din Basarabia/anii 1960-1980/*. Chişinău, Tipografia Reclama, 2004.
6. A. Fochi. *Mioriţa. Tipologie, circulaţie, geneză, texte*. Bucureşti, Editura Academiei, 1964.
7. M. Coman. *Izvoare mitice*. Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1980.
8. D. Caracostea, O. Bîrlea. *Problemele tipologiei folclorice*. Bucureşti, Editura Minerva, 1971.
9. D. Caracostea. *Poezia tradiţională română*. Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966.
10. O. Densuşeanu. *Viaţa păstorească în poezia noastră populară*. Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966.
11. O. Papadima. *O viziune românească a lumii*. Bucureşti, Editura Saeculum, 1941.
12. Gh. Vrabie. *Structura poetică a basmului*. Bucureşti, Editura Academiei, 1975.
13. R. Vulcănescu. *Mitologia românească*. Bucureşti, Editura Academiei, 1985.
14. Noul Testament şi Psalmii. Chişinău. Societatea Biblică Interconfesională din Republica Moldova, 2005.
15. Apud: E. Munteanu. *Motive mitice în dramaturgia românească*. Bucureşti, Editura Minerva, 1982.

MARIA BORTĂ, s. Costești, Ialoveni

Bibliotecă accesibilă – comunitate prosperă

Biblioteca este inima și sufletul comunității, este punctul de pornire a întregii dezvoltări spirituale a societății. Nu avem parcuri sau locuri destinate întâlnirilor unde orice familie ar avea posibilitatea să iasă, de aceea biblioteca servește drept unicul loc „rendez-vous" comun pentru toate vârstele.

Acum doi ani de zile, starea critică a bibliotecii publice era una de neînchipuit.

Scaunele rupte și mesele învechite, condițiile sanitare inferioare faceau ca biblioteca să nu mai fie suficient de atractivă pentru un număr sporit de utilizatori. Totuși, observând insistența cu care pășeau pragul cititorii fideli, gândul nostru a fost spre o schimbare, spre un progres care să sporească semnificativ condițiile din cadrul bibliotecii.

Primul pas a fost colaborare cu programul Novateca, care a reprezentat o pistă de lansare pentru noi. Modesta sală a bibliotecii s-a transformat peste noapte într-un modern centru dotat cu cele mai avansate tehnologii informationale.

Totuși, având dorința de a schimba imaginea generala a unei simple biblioteci intr-o încapere moderna, nu ne-am oprit doar la prima realizare ci am căutat alte căi de a ne dezvolta în continuare.

Ajutorul nostru a venit odată cu realizarea unui frumos parteneriat cu voluntara Corpului Păcii, Cynthia Katocs. Femeia, pentru care satul Costești a devenit a doua casă era convinsă că o bibliotecă cu un aspect nou va reuși să trezească interesul locuitorilor față de carte.

Astfel, în aproximativ un an de colaborare, biblioteca a devenit una modernă și atractivă pentru vizitatori. Împreună cu Cynthia Katocs și APL, am reușit să construim un veceu nou - o necesitate primordială pentru utilizatori, cel vechi era într-o stare deplorabilă și se afla în afara incintei instituției, destul de departe.

Punctul culminant al dezvoltării bibliotecii a fost atins atunci când am reușit să câștigăm proiectul **„Bibliotecă accesibilă-comunitate prosperă",** în urmă căruia vechiul mobilier sovietic a fost înlocuit cu altul nou, modern și confortabil.

Din dorința de a realiza activitățile culturale într-o modalitate interactivă, era necesară dotarea bibliotecii cu un proiector, vis realizat în cadrul proiectului enunțat anterior.

După finalizarea proiectului, pe data de 27 august, la marcarea celor 25 de ani de Independență a Republicii Moldova, ne-am bucurat de la mic la mare de succesele obținute pe parcursul acestor ani. Această sărbătoarea ne oferă încă un prilej de a înțelege semnificația independenței pentru țara noastră - dezvoltare, progres multilateral în toate domeniile: economie, învățământ, cultură.

Independența și-a pus amprenta și asupra bibliotecii, care dintr-o simplă sală cu cărți s-a transformat într-un centru dotat cu cele mai avansate tehnologii informaționale. În acea zi deosebită, sufletele noastre s-au umplut de bucuria unei duble sărbători - Ziua ușilor deschise a Bibliotecii Publice Costești și sfințirea acestui lăcaș. Alături de săteni, reprezentanți APL, profesori, cititori fideli și a unui sobor de preoți, am sărbătorit un frumos eveniment care a marcat începutul unei noi etape a Bibliotecii, după realizarea proiectelor la care am aderat.

În cadrul acestei sărbători, primarul satului, Natalia Petrea a oferit o diplomă de gratitudine dnei Cynthia pentru aportul semnificativ adus localității prin activitatea sa iar sătenii prezenți în sală i-au mulțumit prin aplauze pentru reînvierea centrului cultural al satului Costești.

Cynthia Katocs, profund emoționată de gestul localnicilor a menționat: „Vă mulțumesc tuturor costeștenilor pentru că v-ați deschis larg inima și sunteți atât de ospitalieri. Activitatea mea nu se încheie aici, vă aștept pe toți începând cu luna septembrie la Clubul de engleză, dar și la alte activități și proiecte care dorim să le implementăm!".

Precum se zice că fiecare ușă deschisă marchează drumul către o altă ascensiune, la fel și noi sperăm că ne aflăm la începutul unui frumos drum. Vom colabora și în continuare și vom realiza lucruri deosebite împreună pentru întreaga noastră comunitate.

O vizita de studiu la Biblioteca Publică Costești

Grație Programului Novateca, un grup de bibliotecari din r. Cimișlia, însoțit de Oleg Potângă, coordonator regional Novateca, a efectuat o vizită de studiu la Biblioteca Publică din s. Costești. Deoarece r. Cimișlia a aderat recent la Programul Novateca, doamnele au fost interesate de serviciile noi de bibliotecă, proiectele implimentate în cadrul instituției; realizările și succesele obținute cu sprijinul și susținerea APL, partenerilor și voluntarilor, dar și despre greutățile întâmpinate. Vizitând

pentru prima dată localitatea, le-am făcut o prezentare în programul PPT despre sat și despre Biblioteca Publică în care am reflectat strânsa colaborare dintre bibliotecă, APL și voluntara Corpului Păcii, Cynthia Katocs.

„Cu doi ani în urmă era nevoie de schimbarea imaginii bibliotecii. Primul pas a fost strânsa colaborare realizată cu programul Novateca, care a reprezentat o pistă de lansare pentru noi. Astfel, în 2014, grație unui proiect din cadrul acestui program, biblioteca a fost dotată cu 7 calculatoare și o imprimantă miltifuncțională. Mobilierul și condițiile sanitare inferioare faceau însă ca biblioteca să nu facă față fluxului mare de utilizatori. Nu ne-am oprit după prima realizare și am căutat alte căi de a ne dezvolta. Ajutorul nostru a venit odată cu realizarea unui frumos parteneriat cu APL și Cynthia Katocs. Împreună am reușit să construim un bloc sanitar care era o necesitate primordială pentru utilizatori, am aplicat în cadrul proiectului **„Bibliotecă accesibilă-comunitate prosperă”** în urma căruia vechiul mobilier a fost înlocuit cu altul nou, modern și confortabil.

Din dorința de a realiza activitățile culturale într-o modalitate interactivă, era necesară dotarea bibliotecii cu un proiector, vis realizat în cadrul acestui proiect.”

Colegii bibliotecari au fost familiarizați cu serviciile noi implimentate în bibliotecă în urma acestei colaborări - Clubul **„Engleza pentru Toți”.** În urma implimentării serviciilor noi are loc îmbunătățirea imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate, diversificarea utilizatorilor și sporește numărul utilizatorilor. Avem intenția de a colabora și în continuare în scopul realizării lucrurilor frumoase pentru întreaga comunitate.

Un alt Servicii nou de bibliotecă este Clubul de creație **„Internet. Dibăcie. Creativitate”** în cadrul căruia utilizatorii bibliotecii pot să petreaca timpul liber în bibliot ecă. În această perioadă de când am implimentat acest serviciu am reușit să confecționăm diverse lucrări din diferite materiale reciclabile și hârtie.

Aceste servicii sporesc, în primul rând, numărul utilizatorilor, permit îmbunătățirea imaginii bibliotecii și a bibliotecarului în comunitate, contribuie la diversificarea activităților a utilizatorilor, a partenerilor și atragerea mai multor voluntari în bibliotecă.

Colegii bibliotecari din Cimișlia au rămaș impresionați de multitudinea serviciilor, proiectelor și vor prelua unele idei, care vor fi implimentate la ei în biblioteci.

Contribuţia ansamblului la dezvoltarea aptitudinilor şi capacităţilor elevului în clasa de pian

CRISTINA STANCOV,
profesor de pian, corepetitor,
Catedra Dirijat Coral, Centru de Excelență în educație artistică „Ștefan Neaga”

Interpretarea în ansamblu este o activitate care ne oferă posibilitatea să cunoaștem muzica în diferite ipostaze. Muzicianul revede în fața sa creații de diferite genuri, precum și din diferite epoci. El pe lângă repertoriul scris pentru pian, se poate axa sau folosi de clavire din diverse opere, precum și de aranjamente simfonice, creații camerale sau vocale. Cu alte cuvinte, interpretarea în ansamblu este o schimbare continuă de impresii noi și un aflux intens de cunoștințe. Descoperirea diverselor cunoștințe, încercări contribuie la dezvoltarea emotivității, iar acumularea lor stimulează imaginația artistică.

Interpretarea în ansamblu contribuie la dezvoltarea intensă a capacităților specifice unui muzician: simțul auzului, simțul ritmului, memoria, deprinderile tehnice. Bineînțeles că dezvoltarea capacităților are loc în diverse activități: ascultarea creațiilor, studierea disciplinilor muzical-teoretice, însă cel mai eficient mod de a le dezvolta este de a le interpreta.

Interpretarea în ansamblu posedă diverse posibilități în dezvoltarea auzului tembral, datorită multor prelucrări, aranjamente a creațiilor simfonice, camerale, vocale. Împreună cu profesorul, elevul este în căutarea diverselor culori tembrale, nuanțe dinamice, hașuri încercând să redee la pian acel *tutti* din orchestră și specificul tembral ale diferitor instrumente din orchestră.

Interpretarea în ansamblu oferă posibilitatea de a dezvolta simțul ritmului. Ritmul este primul dintre elementele fundamentale ale muzicii şi forma cea mai complexă a ritmului artistic. Fără ritm nu poate exista melodie şi nici polifonie sau armonie, deoarece el furnizează articulația, osătura construcției muzicale. Conferind valoare şi importanță succesiunilor de sunete, el asigură fluiditate sonoră frazei muzicale. Totodată, un rol deosebit în articularea ritmică îl are accentul, forma cea mai pregnantă a intensității sonore. Ritmul în muzică face parte nu numai din categoria timpului măsurabil, ci este și un factor creator, estetic și emoțional. Un număr de cercetători de renume indică trei elemente structurale principale, formând simțul ritmului: ritmul propriu-zis, metrul (măsura) şi tempo. Toate acestea se înmbină în capacitatea ritmului muzical. Un element des întîlnit în practică este faptul că elevii interpretează cu abateri de tempou, ceea ce ar putea denatura adevăratul sens al mișcării originale. Interpretarea în ansamblu nu numai că oferă profesorului posibilitatea de a dicta tempoul corect, dar și formeaza la elev simțul ritmului corect. Elevul, interpretând în ansamblu cu pro-

fesorul, se educă menținând același tempou pe parcursul întregii creații, fără a face abateri chiar și la fragmentele mai dificile.

Mai jos sunt specificate unele dintre problemele mai complexe în ceea ce privește ritmul:

— *Tempoul sau pulsația muzicală*. Încă de la bun început partenerii în ansamblu trebuie să stabilească tempoul, pentru ca ambii să simtă pulsația la fel. Muzica se începe prin anacruză, ambii parteneri respirând sau făcând un gest concomitent. Stabilind tempoul se lucrează la îndeplinirea exactă a desenului ritmic și asupra sincronizării mișcărilor, pasajelor. Lipsa stabilității ritmice adesea este asociată cu tendința de accelerare a tempoului la numeroase pasaje, momente tehnice mai dificile. În cazul când *accelerando* îl fac ambii parteneri atunci situația este scăpată de sub control. Dar dacă *accelerando* îl face doar un partener celălalt ia controlul asupra sa. Astfel la lecție avem posibilitatea de a lucra și a corecta unele greșeli în interpretare.

— *Libertatea mișcării ritmice (rubato).* Rubato nu se poate imita mecanic, cerința executării este de a participa cu propria sensibilitate la redarea cât mai veridică a fragmentului muzical. Deoarece în general la elevi nu poate fi vorba totuși de o concepție și interpretare cu adevărat proprie, ci despre un rezultat al lecțiilor primite, revine în primul rând profesorului sarcina și răspunderea pentru fidelitatea unei execuții, pentru redarea unei piese muzicale numai și întocmai așa cum a voit-o creatorul ei. Multe dificultăți atât dinamice cât și agogice pot fi înlăturate mai ușor sub influența profesorului care îi ajută și-i explică cum să le execute. Cel mai important în uniunea „profesor - elev „este pur și simplu - impactul emoțional. Ansamblul poate juca un rol activ în formarea și dezvoltarea atât a gândirii muzicale cât și a intelectului.

Partenerii de ansamblu împărtășesc un angajament față de un scop comun. Experiența creativă se transformă atunci când cântă în ansamblu în empatie, ceea ce implică o unitate emoțională. Muzica fiind o formă de comunicare non-verbală între oameni. Ansamblul trebuie să fie capabil de empatie, este arta de a înțelege și a împărtăși sentimentele partenerului său, dar, de asemenea, de a anticipa posibilele momente de improvizație în procesul de execuție. În aceasta și constă complexitatea interpretării în ansamblu.

În primul rând la lecții se stabilește care partiție conform conținutului, temei este partiția principală și care este partiția secundară. O repartizare corectă a partițiilor dă posibilitate de a scoate în evidență conținutul, mesajul creației. Partiția acompaniamentului se conduce după partiția melodiei. De regulă, materialul tematic principal se dezvoltă în prima partiție. Pentru prezentarea creațiilor la 4 mâini repartizarea partițiilor este determinată de registre. Claviatura este imparțită aproximativ în mod egal. Toate vocile înalte se referă la partiția- *primo*, vocile joase la partiția-*secondo*. În interpretarea în ansamblu la 2 piane ambii parteneri au toată claviatura la dispoziție, deacea fiecare partiție capătă independență .

Interpretarea în ansamblu oferă posibilitatea de a educa simțul metro-ritmic, capacitatea de a se asculta atât pe sine cât și pe partinerul său. Succesul repetițiilor depinde în mod direct de creativitatea fiecăruia dintre membrii ansamblului, iar rezultatul final depinde de crearea în comun a unei imagini artistice unice.

Bibliografia:

1. 1.Алексеев А. *Методика обучения игре на фортепиано.* - М: "Музыка", 1982.
2. 2. Баренбойм Л. *Путь к музицированию.* – Л: "Советский композитор" , 1979.
3. 3. Готлиб А. *Основы ансамблевой техники.* - М., 1971.
4. 4. Зеленин В. *Работа в классе ансамбля.* – Минск, 1979
5. 5. Самойлович Т. *Некоторые методические вопросы работы в классе фортепианного ансамбля. О мастерстве ансамблиста.* – Л., 1986
6. 6. Сорокина Е. *Фортепианный дуэт. История жанра.* – М: "Музыка", 1988.
7. 7. Тимакин Е.М. *Воспитание пианиста.* – М: "Сов. композитор", 1989.
8. 8. Цыпин Г.М. *Обучение игре на фортепиано.* – М: "Просвещение", 1984.

E. BURCIU, BP s. Bălășești, Criuleni

SNB „Un copil sănătos –un viitor asigurat prin digitalizare- continuă"

La 31.07.2016, Biblioteca Publică Bălășești raionul Criuleni a finisat cu succes a doua etapa de participanti a SNB.

Participanții: Negrea S., Popov A., Burciu L., invitat primarul comunei Răculești Frunza V. s-au arătat foarte satisfăcuți de sfaturile utile a asistenței medicale din localitate Drugus Galina la tematică.

1. Protejarea copiilor de razele solare.
2. Alimentația corectă a copiilor în perioada caniculară.
3. Acordarea primului ajutor în caz de înec a copiilor.

Bibliotecara Burciu Evghenia a pus la dispozitia participanților câte un filmulet tematic. Actualmente în comunitate încă trei familii tinere cunosc cum să monitorizeze cu sănătatea copiilor. Ceea ce doresc și alte familii ca SNB să fie de lungă durată.

GALINA GÂRJĂV, șefa BP Feștelița,
ALIONA BUGA, BP pentru Copiii, Feștelița

La Mulți Ani MOLDOVA!

Azi Moldovă-i ziua ta!
Ești în straie lucitoare
Soarele Măria Ta
Va trimis felicitate
La a 25-a aniversare!

La data de 27 august 2016 în s. Feștelița r. Ștefan Vodă, în preajma monumentului Eroilor căzuți pentru Patrie, din centrul satului, a fost sărbătoare, unde-au venit și mic și mare.

Îmbrăcată-n trei culori cu cunună de spice și miros de busuioc, cu un aspect festiv deosebit, am sărbătorit cea dea 25-a aniversare de la proclamarea Independenței Republicii Moldova. Pentru noi feșteliținii a fost o sărbătoare dublă, ziua Independenței RM și Inaugurarea parcului comunal de joacă și agrement pentru copii și maturi.

Activitățile au avut loc în cadrul proiectului „Dezvoltarea strategică locală bazată pe drepturile omului și egalitate de gen" implementat de către Centrul Informațional Tighina, director dl Tudor Cîșlaru.

La aniversare i-am avut ca oaspeți de onoare - o delegație din Letonia Jaunpils pe doamna primar Ligita Gintere, întâmpinați cu pâine și sare, căci așa este la Feștelița, fiecare oaspete este primit cu o deosebită plăcere. La Feștelița oamenii sunt mărinimoși, harnici, gospodari cu tradiții, obiceiuri și folclor moștenit din moși strămoși. Oaspeții au rămas satisfăcuți și cu impresii extraordinare despre sărbătoarea respectivă.

Impresionați au fost și copiii de toboganele, nisipierele, scrâncioburile care au fost la dispoziția lor.

S-au organizat expoziții de covoare lucrate manual, de scoarță, expoziții de prosoape, de ulcioare din lut. Au fost vernisate simbolurile naționale. Ce sărbătoare, fără Casa Mare și masa de sărbătoare organizate de către angajații grădiniței de copii ''Voinicel", cu o expoziție de dulciuri pregătite de către profesoarele gimnaziului ''Vasile Moga", o expoziție de lucrări a elevilor din gimnaziu. Apoi în hora mare a satului dl primar Nicolae Tudoreanu, a servit toți consătenii cu sarmale, plăcinte și un pahar de vin din viță aleasă.

Deasemenea au fost organizare, trânta liberă la berbec, la cocoș, întrecere la volei, joc de dame. Toată lumea a participat la Hora mare.

La sărbătoare a paticipat și ansamblul de dansuri populare „Vatra Satului" conducător dl Cernean Alexandru.

SVETLANA GUMENCO, grad didactic superior, LT „C. Stere”, or. Soroca

Din cartea toamnei aurii cad frunze roșii, arămii...

Schimbările din societatea noastră, din viața de zi cu zi, influențează nemilos și sistemul educațional din Republica Moldova. Noul ne bate la ușă prin rețelele de socializare, tot mai răspândite printre tinerii de azi. Avem televiziune tot mai modernă și telefoane tot mai performante. Maturii și copiii sunt nevoiți să primească aceste schimbări, să se adapteze la ele și să le folosească în interesele lor.

În tumultul acesta de informații, cei mai vulnerabili devin elevii. Ei nu mai au timp să se plimbe prin curte, prin parc, nu vor să mai iasă la joacă pe terenul de lângă casă, nu mai au prieteni, nu-și cunosc vecinii de bloc, fiindcă internetul le fură tot timpul liber.

Iată de ce organizarea activităților extracurriculare sunt atât de necesare și utile în educarea tinerii generații. Misiunea principală a acestor manifestări este să-l aducem pe școlar în fața frumosului, să-l facem să deosebească binele de rău, minciuna de adevăr, să-l învățăm pe copil să lucreze în echipă, să colaboreze cu ceilalți. Aceste obiective devin un adevărat examen pentru adolescenții de azi. Prin intermediul acestor activități extracurriculare, elevii învață să vorbească corect și frumos, să recite expresiv, să comunice cu semenii săi, să-și asculte partenerul de rol sau de scenă.

În Liceul Teoretic „C. Stere”, unde lucrez în calitate de învățătoare, activitățile extracurriculare se organizează foarte des. Profesorii și învățătoarele pregătesc sărbători dedicate toamnei, iernii, primăverii. Foarte interesante sunt activitățile despre Ion Creangă, Grigore Vieru, întâlnirile cu scriitorii. De câțiva ani Liceul „C. Stere” colaborează cu biblioteca „M. Sadoveanu” din oraș.

La începutul acestei toamne, Filiala nr. 4 a CRDI „M. Sadoveanu” ne-a trimis o invitație de a pregăti împreună „Carnavalul Toamnei”. Elevii clasei a III-a „F”, împreună cu mine, au acceptat invitația și am pornit pregătirile. Doamnele bibliotecare Ciolacu Iulia, Maximova Larisa și Șvițchi Nina ne-au ajutat să selectăm poezii, cântece și scenete despre toamnă. Materialul inclus în scenariul dedicat frumosului anotimp a avut drept obiective ca elevii să descopere frumusețile și bogățiile toamnei, să observe culorile ei, să înțeleagă cât de așteptată este ea de către plugari. Cot la cot cu elevii au lucrat și părinții, pregătind costume și coronițe pentru înscenări. Spectatorii au apreciat cu aplauze sceneta „Cearta legumelor”, unde un bostan și un dovleac, un măr, o pară și un morcov susțineau că-s cei mai importanți. Până la urmă cearta a trecut într-o prietenie, deoarece toate legumele sunt importante.

Sunt convinsă, că participarea la activitățile extracurriculare lasă urme adânci în sufletele sensibile ale copiilor. Astfel, contribuim la educarea estetică, morală și intelectuală a elevilor - principalul imperativ al timpului.

A. NECHIT, directorul bibliotecii publice raionale Cantemir

INTERNETUL APROPIE GENERAȚIILE

Urmare a implementării programului Novateca, Biblioteca publică raională (BPR) Cantemir a inițiat un serviciu nou „Femei de succes în timp de criză", prin intermediul căruia, echipa de bibliotecari și-a propus să pregătească 10 femei, pe care să le înzestreze cu cele mai necesare abilități, pentru a face față perioadelor de criză.

De regulă, femeile ce provin din categoriile social-vulnerabile se confruntă cu o mulțime de provocări atunci când este vorba de integrarea și activismul lor social, găsirea unui loc de muncă, îngrijirea și educarea copiilor, etc. valorificarea oportunităților de angajare în câmpul muncii etc.

Aceasta a și determinat echipa de bibliotecari să vină în ajutorul lor punându-și ca prim scop să formeze abilități IT pentru un grup de 10 femei, de 30-50 ani, din categoria social-vulnerabilă.

Femeile beneficiare ale serviciului declară că nivelul de încredere în forțele proprii a crescut considerabil, în special după ce s-a trecut la partea practică a serviciului: redactarea propriului CV; crearea poștei electronice,

O bună parte din aceste lucruri au fost semnalate de către agajații BPR Cantemir, atunci când femeiile păşeau pragul bibliotecii.Din discuții cu această categorie de utilizatori s-a observat că doamnele se confruntau zilnic cu probleme financiare, ceea ce făcea imposibilă procurarea unui calculator, nemaivorbind de acesarea Internetului, faptul dat lipsindu-le de comunicarea cu cei dragi aflați peste hotare, a unui cont pe Facebook și Skype. Biblioteca a stabilit un parteneriat cu Agenția de Ocupare a Forței de Muncă (AOFM), care a confirmat că „Locul tău de muncă se află la un clik distanță".

În acest context, Danalachi Angela, reprezentant a AOFM a instruit cele 10 femei cum să acceseze site-ul www.angajat.md și cum să procedeze pentru a-și spori

șansele de angajare. Grație acestui efort conjugat, unele femei și-au găsit un loc de muncă, a crescut și frecvența utilizatorilor, lunar sunt înregistrați peste 300. Recent, la Biblioteca publică raională a avut loc lansarea Campaniei „Ne vedem la bibliotecă", obiectivul căreia este de a informa publicul despre noile oportunități și serviciile oferite. Utilizatorii acestora pot accesa gratuit Internetul și serviciile electronice, activități educative pentru copii și adolescenți.

Ministerul Culturii în comun cu Programul Novateca desfășoară campania în cauză în perioada septembrie- noiembrie 2016. Cu această ocazie, la Biblioteca raională a avut loc deschiderea Campaniei de promovare a bibliotecilor publice, la care au participat elevi de la LT „D.Cantemir", cei mai activi cititori. Cu mesaje de salut către asistență au venit vicepreședintele raionului, Ion Dimcea, profesoara de limbă și literatură română, Aurelia Bacalov de la LT ș.a. Iar zilele trecute, Biblioteca publică raională a organizat trainingul „Digitalizarea istoriei locale" prezentată de Cudlenco Maria, șefa bibliotecii din s. Crihana-Veche, r. Cahul, ateliere în grup prin rotație pe subiectele: Constituirea echipei, Identificarea temelor de cercetare, exerciții practice în echipă, grupuri de discuție, activități de promovare, la care au participat 4 biblioteci din raion: Coștangalia, Tartaul, Stoianovca, Cantemir, care vor aplica serviciul „Digitalizarea istoriei din localitate".

Evaluarea seminarului a făcut-o reprezentantul Programului Novateca, Oleg Potângă, coordonator regional.

V. OXENTE, BP pentru Copii, s. Molovata

BIBLIOTECA,
mereu în actualitate, sub semnul credinței, dragostei de țară și de vatra natală

Ni-i satul ca un cuib de ciocîrlie
Aici, pe mal de Nistru,
Sub bolta sinilie,
La margine de lume,
Un plai cu dulce nume
Cu focul cald în vatră,
Cu vie-înmiresmată,
Cu numele de taină
– vestita Molovată.

Luna septembrie, mai numită în popor și răpciune este luna cea mai importantă pentru cei care muncesc pământul și acum culeg roadele muncii de peste an. Și calendarul creștin-ortodox ne mai anunță, că în luna septembrie sărbătorim una din cele mai importante sărbători, Nașterea Maicii Domnului, zi în care locuitorii satului nostru celebrează cea de-a 442 aniversare a localității și Hramul satului.

Cu acest prilej Biblioteca Publică pentru Copii a vernisat o expoziție de carte și materiale periodice cu genericul „Molovata: un dor, o amintire, un trecut", la care am expus monografia satului Molovata, autor T. Țopa, cărțile dnei I. Bejan-Volc, originară din localitate, cartea Lui B. Vasiliev (născut în satul nostru) „Stalin mi-a furat copilăria", enciclopedii, materiale din ziare și reviste, care descriu istoria localității și viața oamenilor de aici.

În incinta bibliotecii am expus desene la expoziția „Satul meu – frumos meleag, eu te-alin cu-atîta drag". Utilizatorii și-au expus gândurile și imaginația pe hârtie, desenând izvorul de la marginea satului, biserica din vale, oameni muncind în câmpuri, câmpiile doldora de rod etc.

Utilizatorii bibliotecii au prezentat și un recital de poezie „Sărut vatra și-al ei nume", care a inclus versuri ale poeților Gr. Vieru, A. Codru, D. Matcovschi, cât și versuri ale consătencei noastre I. Bejan-Volc.

În cadrul acestor activități am menționat, că satul nostru mai ascunde și alte comori pe care urmează să le descoperim, iar biblioteca ca o valorificatoare a localității este mereu în actualitate, contribuind la promovarea valorilor culturale locale a patrimoniului istoric, cultural și etnografic.

ALIONA TROCIN, șefa Bibliotecii Publice, s. Cruglic

Mânuțele îndemânatice
ale dnei Ecaterina Verdeș din s. Cruglic, r. Criuleni

Scriitorul român Liviu Rebreanu spunea: „Tradiția adevărată e singura merindă sufletească”.

Ajungînd la cea de-a 5-a activitate a serviciului nou de bibliotecă: ce pot face două mîini îndemînaTIce, și bucurîndu-ne de popularitate, noi echipa serviciului de bibliotecă am avut frumoasa ocazie să fim invitate acasă la dna Ecaterina Verdeș, locuitoare a satului Cruglic, ca să facem cunoștiință și să admirăm „ce pot face două mîini îndemînaTIce de la bunica”.

Ne-a primit cu ospitalitate în casa cea mare, locul, unde „Merinda” tradiției este păstrată cu sfințenie de către dumneaei, care nu-și vede viața fără broderie și croșetare, fiind strîns legată de acest meșteșug prin dragoste de neam și amintirea de părinți.

A moștenit talentul de a croșeta și de a broda de la mama sa. Era în clasa V-a cînd a îndrăgit arta croșetatului.

Din colecția sa de lucrări, ne-a prezentat numeroase prosoape croșetate, broderii, fețe de perne croșetate și brodate, diverse șervețele, mileuri etc. Are pe umerii săi o gospodărie mare, pămînturi și viță de vie, însă nici arta nu îi scapă din vedere. După cum ne-a mărturisit, este adevărat că doar serile de iarnă îi sunt și i-au fost totuși cel mai mare părtaș în activitatea sa de meșter.

— „Deși am mai croșetat dantele, fețe de masă, îmi doresc să găsesc timp pentru a croșeta și bluzițe de vară, căci acum bluzițele croșetate sunt la modă. Cât de frumos ar fi, dacă de sărbători și la evenimente, în perioada caldă de vară, toate fetițele, vor purta bluzițe croșetate manual, pentru că astfel vom putea transmite viitoarelor generații, dar și altor popare cu alte culturi, nu doar cu vocile, dar și acel „ceva” ce există doar în tradițiile moldovenești. Acei care doresc să învețe croșetatul, trebuie să țină minte, că nu este foarte complicat și orice greșeală poate fi înlăturată cu ușurință. Acest tip de artă permite crearea a o mulțime de articole decorative necesare în traiul de zi cu zi. Cînd croșetează omul se relaxează. Croșetatul are și efect therapeutic” ne-a mărturisit dumneaei.

Feciorii și-au întemeiat familii și și-au urmat drumul lor în viață, însă doar fiica sa Nina a reușit să îmbrățișeze îndeletnicirea mamei, a avut tentative de a broda în anii adolescenței, bucurând-o pe mama.

La finele vizitei, am avut parte de o mare surpriză, dna Ecaterina n-ea prezentat o frumoasă colecție de bijuterii spaniole, confecționate manual de către cuscra dumneaei din Spania, de la care fiecare din noi am primit cadou cîte un set de cercei, mărgele și brățări.

Ne-a ospătat și cu bucate alese, n-a lipsit de la masă nici sărmăluțele pregătite cu mare grijă de mînuțele îndemînaTIce ale d-ei.

Din numele Bibliotecii, dna Ecaterina a primit un mic prezent, și o Diplomă pentru păstrarea Valorilor Național-Populare, precum și pentru implicare deosebită în cadrul serviciului de bibliotecă: „ce pot face două mîini îndemînaTIce„.

Text și imagini: **ION DORU**

REVENIREA LA ORIGINI A LUI

DIMITRIE CANTEMIR

O semnificație aparte i-a redat sărbătoririi de un sfert de veac de la declararea Independenței țării noastre la Cantemir faptul că, în această zi, în Piața Independenței din centrul raional a fost dezvelit Bustul compozițional-sculptură în bronz a domnitorului, savantului și scriitorului Dimitrie Cantemir, personalitate complexă a culturii și literaturii române și europene, „erudit de faimă europeană, voievod moldovean, academician berlinez, prinț rus, cronicar român, cunoscător a cca 17 limbi". El nu rămâne ca mulți dintre cronicari, omul unei singure cărți, ci scrie istorie, geografie, face versuri și compune proză, leagă între ele diferitele preocupări printr-o încercare de sinteză, trage concluzii politice și sociale din faptele trecutului și ale prezentului, se îndreaptă cu a sa creatoare curiozitate spre muzică, religie, filosofie, logică, matematică și fizică. Este considerat unul dintre cei mai erudiți umaniști, ce s-a situat cu mult deasupra cărturarilor vremii sale, prin vasta și remarcabila sa operă științifică și literară. Și-a format cultura dinspre antici către moderni, preluând limba latină drept instrument esențial al expresiei, alături de alte limbi. Deviza sa este: „Sufletul odihnă nu poate afla până nu găsește adevărul, carile îl cearcă oricât de cu truda i-ar fi a-l nimeri".

Marele cărturar, enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog, om politic și scriitor roman, se naște la 26 octombrie 1673, în localitatea Silișteni din comuna Fălciu, azi comuna Dimitrie Cantemir din județul Vaslui, în partea de sud a orașului Huși, în familia serdarului Constantin Cantemir, domn al Moldovei, și al Anei, femeie distinsă și cultă. Într-o viață relativ scurtă, împărțită între activități variate — om politic, pretendent la tron și domnitor, ostaș, călător — Cantemir și-a urmat cu cea mai mare fidelitate și rodnicie vocația de cărturar, considerat pe bună dreptate întâiul spirit al nostru de dimensiuni cu adevărat europene, de o multilateralitate întradevăr uimitoare în activitatea științifică, literară, artistică, politică. Exponent al sufletului național prin sufletul său moldovean, nealterat de cunoașterea străinătății, a folosit cultura sa orientală pentru a accede la valorile Europei Occidentale. Este primul român membru al Academiei din Berlin, în 1714.

Iată de ce noi, cantemirenii, trebuie să ne mândrim cu faptul că orașul și raionul nostrum, Liceul Teoretic din centrul raional poartă numele lui Dimitrie Cantemir, bustul căruia de astăzi încolo va înfrumusețea Piața Independenței din orașul Cantemir.

Mulțumim, pe această cale, prietenilor noștri din județul Vaslui, care ne-au făcut această prețioasă donație.

În imagini: secvențe de la festivitatea de inaugurare a bustului domnitorului, omului de cultură și știință, Dimitrie Cantemir în or. Cantemir.

Mariana Cocieru
Institutul de Filologie, AȘM

ARHIVA DE VOCI – PROMOVAREA MODELELOR CULTURALE CONSOLIDATE

Proiectul Național „*Arhiva de voci: interviuri cu personalități din domeniul culturii*" a demarat la inițiativa și susținerea regretatului director al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova Alexe Rău. Ideea creării unei astfel de arhive a fost inspirată în urma vizitei dumnealui la Biblioteca Națională a Spaniei (Biblioteca Nacional de España), amplasată în Madrid, pe Paseo de Recoletos. Datele istorice consultate ne relatează că fondul de înregistrări audio a acestei instituții cuprinde unități arhivistice cu materiale muzicale și non-muzicale, care datează începând cu anul 1938 și 1942, când, prin decrete oficiale, a fost stabilit ca fiecare persoană sau casă de discuri să depună un exemplar de produs audio în Biblioteca Națională, drept condiție indispensabilă și incontestabilă de recunoaștere a proprietății intelectuale.

Este cunoscut faptul că înregistrările audio au avut întotdeauna popularitate, constituind și un produs de consum. Însemnătatea acestora, în extensie, acoperă necesitatea de a cunoaște realitatea socio-culturală a fiecărei epoci prin aceste mărturii sonore, care demonstrează atât gusturile față de muzică și creația populară, cât și tendințele de dezvoltare a calității sunetului înregistrat, grație unui instrumentariu modern de executare a acestor performanțe. În acest fel, înregistrările audio devin un material eficient de investigație pentru cercetătorii sociologi, muzicologi, critici și istorici ai fenomenului cultural. Pe de altă parte, colecțiile de înregistrări non-muzicale, deși mai puține la număr, în comparație cu cele care reflectă fenomenul muzical, ne pun la dispoziție perspectiva de a cunoaște vocile unor figuri importante ale literaturii, științei, politicii, teatrului, muzicii sau ale artelor în general. Grație acestor serii de înregistrări pot fi reconstituite unele lacune privind istoria unor fenomene sau manifestări culturale și sociale. Ele oferă și informații privind existența și activitatea companiilor fonogramice sau audiovizuale într-o perioadă istorică determinată etc.

În ultimii ani, Bibliotecile Lumii au cunoscut transformări spectaculoase grației noilor tehnologii din domeniul informațional. Producția digitală a documentelor sonore și utilizarea internetului a permis o avansare considerabilă și în domeniul industriilor fonogramice și audiovizuale.

În Colecția de înregistrări audio a Bibliotecii Naționale a Spaniei (care este constituită din 600.000 de unități obținute prin achiziții, donații și depozit legal) un loc considerabil, în comparație cu alte fonduri de documente tipărite, îl ocupă Secția *Arhiva Cuvântului Rostit* (*Spoken Word Archive - Archivo de la Palabra*), cu un obiectiv clar de a conserva vocile din trecut și a le promova în viitor.

Primele achiziții (douăzeci și patru de discuri din ardezie, înregistrate între 1931-1933) au parvenit în 1950 de la *Arhiva Cuvântului Rostit* a Centrului de Studii Istorice, condusă de Menendes Pidal. În anii 1960, Ministerul Educației și a Științei a preluat ideea de a crea *Arhiva Cuvântului Rostit a Culturii Spaniole*, prin compilarea înregistrărilor și publicarea unei noi colecții de treizeci de casete, cu voci originale ale figurilor remarcabile din lumea artelor, științelor și a politicii. Argument al interesului provocat de astfel de proiecte a fost faptul că arhiva creată de Menendes Pidal a fost de două ori republicată: în 1990, colecția a fost lansată pe un disc de vinil, iar, mai târziu, în 1998, Centrul Cultural *Residencia de Estudiantes* a republicat-o sub forma unei cărți, care conține două discuri compacte cu texte descifrate și voci originale.

Arhiva Cuvântului Rostit (Vorbită, de Voci) a crescut în mod constant, datorită materialului primit prin intermediul Depozitului Legal (Copyright Library). Cu timpul, aceasta și-a extins volumul și semnificația, grație înregistrărilor făcute în cadrul tuturor evenimentelor culturale organizate în Sala de Ședințe a Bibliotecii (recitaluri de poezie, prezentări de carte,

prelegeri, mese rotunde, conferinţe etc.). Aceste manifestări au început să fie documentate în mod regulat, în anii 1970, ca urmare a politicii culturale a Bibliotecii, condusă de Hipólito Escolar şi Manuel Carrión, iniţiativă care persistă şi azi.

Printre cele mai importante achiziţii recente sunt 53 de cilindri de ceară (de fonograf) făcute spre sfr. sec. al XIX-lea, încep. sec. al XX-lea, care includ înregistrări de glume şi un curs de învăţământ la distanţă de spaniolă ca limbă străină, publicată în Statele Unite în 1905. În 2006 au fost achiziţionate colecţii importante de discuri de vinil care conţin vocile scriitorilor spanioli-americani: Gabriel Garcia Marquez, Ernesto Sabato, Nicolás Guillen, Pablo Neruda etc. Actualmente, Arhiva *Cuvântului Rostit* însumează peste 20.000 documente audio non-muzicale şi este împărţită în două fonduri distincte: 1) subcolecţia „Înregistrări de voci" – cuprinde publicaţii comerciale achiziţionate prin cumpărare, donaţie şi Depozit Legal pe diverse suporturi, de la cilindri de ceară, şelac şi discuri de vinil până la formatele din ultimii 25-30 de ani: CD-uri şi DVD-uri; şi 2) subcolecţia „Evenimente culturale la Biblioteca Naţională" – creată pentru a salvgarda şi conserva memoria orală promovată în cadrul manifestărilor culturale organizate în Sala de Acte a Bibliotecii Naţionale a Spaniei din 1973 şi înregistrate pe bandă magnetică, de casetofon sau DAT.

În aceeaşi ordine de idei, Serviciul *Audiovideoteca* al Bibliotecii Naţională a Republicii Moldova, fondat în anul 1961, are în gestiunea sa 107.525 documente care se împart în trei colecţii distince:

Muzica tipărită;

Cărţi şi publicaţii seriale;

Documente audiovizuale.

Relevantă pentru crearea ARHIVEI DE VOCI este cea de a treia colecţie, care cuprinde atât documente muzicale, cât şi non-muzicale, evaluate la – 24.660 discuri de vinil, 996 casete audio, 3.322 compact discuri şi 73 casete video.

O parte considerabilă a documentelor non-muzicale este constituită din înregistrări sonore din cadrul Salonului Muzical, manifestare culturală care şi-a început activitatea în anul 1963, avându-l în calitate de moderator pe muzicologul Zinovie Stolear. Între 1993-2001 saloanele au fost conduse de muzicologul şi compozitorul Ion Păcuraru, iar în 2001-2002 – de muzicianul Ioniţa Păcuraru. Din anul 2008 acesta este condus de compozitorul Constantin Rusnac, prof. univ., Secretar general al Comisiei Naţionale a Republicii Moldova pentru UNESCO, Doctor Honoris Causa al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. În cadrul Salonului Muzical au fost înregistrate vocile personalităţilor notorii din domeniul muzicii, literaturii, cinematografiei, ştiinţei etc. Primele consemnări ale şedinţelor artistice erau făcute doar prin fotografiere. Începând cu anul 1993 acestea sunt conservate pe casete audio. Din 1994, parţial au cunoscut şi înregistrări video. Abia din 2015 ideea constituirii *Arhivei de Voci* a generat şi documentarea video şi foto obligatorie a tuturor ediţiilor Saloanului Muzical. După cum am menţionat mai sus, în scopul inaugurării acestei secţiuni de documente non-muzicale, în vara anului 2015 a demarat şi activitatea Proiectului Cultural *„Arhiva de voci: interviuri cu personalităţi din domeniul culturii"* sub egida Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova şi a Institutului de Filologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Echipa de implementare a proiectului (Cristina Caterev, şef serviciu *Audiovideoteca*; Mariana Cocieru, cerc. şt. al IF al AŞM, spec. princ. al BNRM, operator video; Pavel Popa, cerc. şt. al IF al AŞM, moderator) şi-a propus o serie de obiective necesare bunei derulări a activităţilor. Spre deosebire de materialele înregistrate în cadrul Salonului Muzical şi a altor evenimente culturale care se desfăşoară în incinta BNRM, dar nu numai, şi care cuprind documente muzicale şi non-muzicale, cele efectuate în cadrul interviurilor *Arhivei de Voci* reprezintă naraţiuni autobiografice ale protagoniştilor, susţinute de reperele metodologice ale istoriei orale.

Sustenabilitatea proiectului rezidă în comlexitatea valorică generată de mesajele personalităţilor din domeniul culturii şi ale informatorilor de folclor, care reprezintă adevărate modele umane ce cunosc şi promovează trecutul. Interviul nu este doar o sursă autorizată de documente, ci şi un prototip de abordare profundă, util pentru cercetări ştiinţifice, cu aplicaţii practice, în măsură să faciliteze cunoaşterea complexităţii patrimoniului cultural.

În acest context, informaţiile cuprinse în colecţia digitală *Arhiva de Voci* pot servi drept suport referenţial valoros pentru cercetările actuale de muzicologie, coregrafie, folcloristică, etnologie, antropologie culturală, reprezentând şi o memorie colectivă colectată pentru generaţiile viitoare, care vor avea acces integral la colecţiile arhivate în cadrul instituţiilor de cultură şi cercetare.

Arhiva de Voci iniţiază evidenţierea celor mai remarcante personalităţi din domeniul culturii, a informatorilor de folclor din Republica Moldova, care cunosc adevărate valori ale patrimoniului cultural imaterial naţional pentru a fi redescoperite şi promovate în întregime.

Înregistrările video ale interviurilor sunt însoţite de documente grafice (fotografii), scrise (articole biografice) şi sunt arhivate pentru a face parte din *Arhiva de Voci* a Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova. Din iunie 2015 şi până în prezent au fost efectuate peste 30 de interviuri. În august 2016 au apărut primele rezultate ale acestui proiect în urma publicării a 10 volume pe suport optic DVD-ROM, care conţin materiale video, foto şi text ce reflectă viaţa şi activitatea următoarelor personalităţi: Ion Dascăl, Artist al Poporului; Vladimir Cobasnean, Maestru în Artă; Andrei Tamazlâcaru, Artist al Poporului; Ion Domenco, jurnalist; Rodica Buhnă, interpretă de muzică populară; Victor Botnaru, Maestru în Artă; Zinaida Bolboceanu, Artist al Poporului; Anatol Magdâl, Maestru în Artă; Dumitru Caranda, dirijor; şi Mihai Chiriac, coregraf. Prezentarea acestei colecţii de discuri a avut loc în cadrul Salonului Internaţional de Carte, ed. a XXV-a, la 1 septembrie curent. Evenimentul s-a desfăşurat în Sala de Conferinţe „Alexe Rău" a Bibliotecii Naţionale a Republicii Moldova, fiind moderat de Pavel Popa, Maestru în Artă, membru al echipei de elaborare a respectivei colecţii. În cadrul prezentării au fost invitaţi protagoniştii primelor 10 volume, directorii celor două instituţii implicate în realizarea proiectului *Arhiva de Voci*: Elena Pintilei, director al BNRM, şi dr. hab. Vasile Bahnaru, director al IF, AŞM; scriitori, critici literari, muzicieni, interpreţi de folclor, bibliotecari şi elevi. Obiectivul esenţial al lansării a urmărit argumentarea selectării celor 10 personalităţi, drept modele culturale consolidate, care pot fi propuse publicului larg pentru cunoaştere şi apreciere. Fiecare protagonist a subliniat în discursul său cele mai relevante momente din biografia sa, prezentând publicului şi câte un argument din creaţia şi activitatea proprie. Primele 10 volume reprezintă pentru realizatorii proiectului un rezultat considerabil şi o temelie eficientă de constituire a *Arhivei de Voci*, care urmează a fi suplinită cu noi producţii care să invoce interesul tinerei generaţii pentru cultură şi patrimoniu cultural intangibil, prin valorificarea naraţiunilor autobiografice ale personalităţilor naţionale (scriitori, actori, muzicieni, coregrafi, bibliotecari, pictori etc.) şi a informatorilor de folclor în contemporaneitate.

Hramul satului Baurci-Moldoveni

EFIMIA ZAHARIA, bibliotecara s.Baurci-Moldoveni, Cahul

Undeva la sud-vestul Moldovei, la o margine de pădure îşi îngână doina sorţii comuna Baurci-Moldoveni, menționată pentru prima dată într-un hrisov al lui Dimitrie Cantemir în care acesta, la data de 11 februarie 1711, face o danie de pământ către mazilul Axente Roşca pe moşia actuală a satului.

Localitatea noastră este aşezată între Podişul Tigheci şi Lunca Prutului, şi este despărţită în două părţi aproximativ egale de râuleţul Valea Halmagei, râu care formează o râpă adâncă, pe malurile căreia au fost plantate în special salcii şi salcâmi.

Sub ocrotirea spirituală a Sfintei Cuvioasă Parascheva, dar şi a bisericii locale ce poartă hramul sfântului respectiv, joi 27 octombrie satul a îmbrăcat veşmânt festiv de sărbătoare. Tradiţional, de Sfânta Parascheva băştinaşii sărbătoresc hramul bisericii numindu-l şi hramul satului. Startul sărbătorii a fost realizat desdedimineaţă printr-un serviciu divin superb care a molipsit sufletele spectatorilor dar şi a organizatorilor evenimentului cu sentimente sacre de fidelitate şi credinţă în adevărul dumnezeiesc.

Pentru a întregi sărbătoarea, au fost invitate 5 dinastii, care şi-au aranjat câte o casă mare fiind asociată cu catedrala sufletului, cu axa ce uneşte cerul şi pământul, dar în primul rând, care întruchipează lăcaşul familiei şi al dragostei.

Sărbătoarea satului a continuat în scuarul gimnaziului unde mai mulţi copii şi maturi înzestraţi cu har artistic au venit cu un buchet de cântece şi poezii alese anume pentru această zi însemnată. Câteva cupluri, care au rotungit 50 de ani de convețuire au fost distinse şi premiate de către administraţia satului. Ca-n fiecare an, la Hramul satului au fost prezenţi mai mulţi oaspeti: Ion Groza, preşedintele raionului Cahul, doamna Elena Bacalu, vicepreşedintele raionului, doamna Claudia Galaju, director „Univerusul”. Spre seară, toată lumea sa încins la horă şi a veselit în toi.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

INSTITUTUL DE FILOLOGIE AL ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI

ARHIVA DE VOCI

INTERVIURI CU PERSONALITĂȚI DIN DOMENIUL CULTURII

PREZENTAREA COLECȚIEI DE DISCURI DIN CADRUL PROIECTULUI „ARHIVA DE VOCI”